Sri Sharada Peetham, Sringeri

MANUSCRIPT PRESERVATION CENTRE

A/C. NO. NEW 219 OLD 195

FOLIO 124

TITLE

1. पक्षतावादः।
2. धर्मितावच्छेदकवादार्थः।
3. नव्यमतवादार्थः।

धर्मितावछेदकवादार्थप्रारंभः

श्रीवेदव्यासाय नमः॥ गणेश। [illegible]॥ अनुमितिपरामर्शयोः कार्यकारणभावघटकप्रत्यासत्तिः। समवायघटितसामानाधिकरण्यं। तेनैवैक
कपुरषीयपरामर्शदशायां तद्भिन्नपुरुषांतरस्य नानुमितिः॥ तस्य समवायरूपकारणतावच्छेदकसंबंधेन परामर्शानधिकरण।
त्वात्॥ नवीनास्तु समानधर्मितावच्छेदकत्वमनुमितिपरामर्शयोः कार्यकारणभावघटकप्रत्यासत्तिः॥ सामानाधिकरण्य।
प्रत्यासत्तिकल्पे एकधर्मावच्छिन्नविशेष्यकपरामर्शदशायामन्यधर्मावच्छिन्नविशेष्यकानुमित्यापत्तिवारणाय धर्मिता
तावच्छेदकानां विशे[illegible]शनीयतया धर्मितावच्छेदकभेदेन कार्यकारणभाववाहुल्यप्रसंगात्॥ मन्मते तु समान
धर्मितावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्यैवैतादृशातिप्रसंगभंगात्॥ धर्मितावच्छेदकमनिवेश्यैव न्यनुमितित्वावच्छिन्नं प्रति वह्नि
व्याप्यधूमवत्तानिर्णयत्वेन हेतुतायां तद्भेदेन न कार्यकारणभाववाहुल्यं॥ न चैतत्कल्पेपि वन्हिव्याप्यधूमवद्द्रव्यं पर्वता
घटवानित्याकारकपरामर्शकाले पर्वतो वन्हिमानित्यनुमित्यापत्तिः॥ तादृशपरामर्शस्यापि धर्मितावच्छेदकतासं
बंधेन पर्वतत्वे सत्वादिति वाच्यं। वन्हिविधेयतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेनानुमितिं प्रति वन्हिव्याप्यधूम

हेतुत्वेन
कल्पनो[illegible]

×भाव×३

५४ तन्मते पि धर्मितावच्छेदकावधया पुरुष निवेशस्यावश्यकत्वाञ्च ॥ ५६

प्रकारता निरूपित विशेष्यतावच्छेदकतावसंबंधेन [illegible]

[illegible] परामर्शहेतुत्वकल्पनात् ॥ तादृशपरामर्शश्च तादृशासंबंधेन पर्वतत्वं सत्वे न तत्र पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्य

तानिरूपितवह्नित्वावच्छिन्न विधेयताकानुमितेरापदनासंभवात् ॥ न चैतत्कल्पेऽएकपुरुषीय परामर्शकाले पुरुषांतरस्या

मतैौतत्पुरुषीयत्व नुमितिवारणाय तत्पुरुषीयत्वमवश्यं निवेशनीयं ॥ तथा च पुरुषभेदेन कार्यकारणभावबाहुल्यमिति वाच्यं ॥ पुरुषा[illegible]नलाघव

पेक्षया विषयाणामधिकतया विषयभेदेन कारणतावाहुल्यकल्पनापेक्षया पुरुषभेदेन तद्बाहुल्यकल्पनस्यैवो

चितत्वात् ॥ ५ ॥ केचित्तु ॥ समवायसंबंधेन वह्नि विधेयकानुमितित्वावच्छिन्नं प्रति समवायेन तादृशावच्छेदकतासं

बंधेन वह्नि विधेयकानुमितित्वावच्छिन्नं प्रति च तादृशावच्छेदकतासंबंधेन परामर्शस्य हेतुता कल्प्यते ॥ अतो नै

कपुरुषीय परामर्शादि[illegible]न्यस्यानुमितेरेकधर्मावच्छिन्नविशेष्यकपरामर्शादिपरधर्मावच्छिन्नविशेष्यकानुमितेर्वा ति

पत्तिः ॥ अथैवमपि चैत्रस्य पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकामैत्रस्य च द्रव्यत्वावच्छिन्नविशेष्यक परामर्शसत्वे चैत्रस्य

ता ता

ता१ द्रव्यत्वावच्छिन्नविशेष्यकानुमितेर्मैत्रस्य पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकानुमितेश्चापत्तिः॥ समवायेन वन्ह्यनुमितिजनकस्य (ता) (कीभूत)
२ वन्हिव्याप्यवत्ताज्ञानस्य समवायेन चैत्रमैत्रयोर्विशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेनानुमितिजनकीभूतस्य च तादृशसंबंधेन
द्रव्यत्वपर्वतत्वयोः सत्वादिति चेन्न॥ एकधर्मावच्छिन्नंप्रति उभयविधप्रत्यासत्त्या यत्रैकधर्मावच्छिन्नहेतुता तत्र विलक्ष (एक)
णाया एव सामग्रीव्याप्तेरभ्युपगन्तव्यतया तादृशातिप्रसंगभंगात्॥ तथाहि [illegible]धर्मावच्छिन्ननिष्ठ[illegible]पा[illegible]दृशसंबंधा
वच्छिन्नकार्यतानिरूपितस्वावच्छिन्नकारणताघटकप्रत्यासत्त्या यदधिकरणप्रत्यासन्नस्यैतद्धर्मावच्छिन्ननिष्ठ (कारणतावच्छेदकावच्छिन्नस्य॥)
यादृशसंबंधावच्छिन्नकार्यतान्तरनिरूपितस्वावच्छिन्नकारणताघटकप्रत्यासत्त्याऽधिकरणं यत्तादृशसंबंधेन
(स्य) तदधिकरणसंबंधेन कार्यतावच्छेदकावच्छिन्नस्यानाधिकरणमित्येव सामग्रीव्याप्तिः प्रकृते स्वीकरणीया[illegible]।
स्वं कारणतावच्छेदकं॥ उपदर्शितस्थले च चैत्रस्य पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकानुमितिरुत्पद्यते॥ वन्ह्यनु
मितित्वावच्छिन्ननिष्ठसमवायसंबंधावच्छिन्नकार्यतानिरूपितकारणतावच्छेदकावच्छिन्नकारणता श्री
घटकप्रत्यासत्त्या चैत्रात्मप्रत्यासन्नस्य वन्हिव्याप्यवत्ताज्ञानस्य वन्ह्यनुमितित्वावच्छिन्ननिष्ठविशेष्यतावच्छे

त्यास ... त्यास

दकत्वप्रत्यवच्छिन्नकार्यतांतरनिरूपितस्वावच्छिन्नकारणताघटकीभूतविशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यसवच्छिन्नाधिकरणता

याः पर्वते सत्वात्॥ तस्य समवायेन चैत्रात्मसंबंधवन्ह्यनुमितित्वावच्छिन्नस्य विशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्यवच्छि

न्नाधिकरणत्वस्याव्याप्यत्वात्॥ एवं मैत्रस्य द्रव्यत्वावच्छिन्नविशेष्यकानुमितिरे[illegible]त्पद्यते॥ ननु चैत्रादेर्द्र वो

व्यत्वावच्छिन्नविशेष्यकानुमितिः॥ समवायेन चैत्रात्मसंबंधस्य व्याप्यवत्ताज्ञानस्य विशेष्यतावच्छेदकतासंबं

त्म धेन द्रव्यत्वादावसत्वात्॥ द्रव्यत्वादेश्चैत्रा[illegible]संबंधवन्ह्यनुमितित्वावच्छिन्ननिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्या

सत्त्यवच्छिन्नाधिकरणतानियामकाभावादिति॥ तद्गुरुत्वीयत्वादिकमनिवेश्यैव विशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्या

सत्त्यव[illegible]र्यकारणभावकल्पनसंभवतीति वदंति॥ अत्रेदं चिंतयामः॥ ॥ चैत्रस्य वन्हिव्याप्यवान्पर्व

त इत्येतादृशपरामर्शदशायां तस्य पर्वतो वन्हिमानिति सिद्धिसत्वेपि पर्वतो वन्हिमानित्येतादृशानुमित्याप

त्तिः॥ समवायेन चैत्रात्मप्रत्यासन्नस्य वन्हिव्याप्यवत्ताज्ञानस्य विशेष्यतावच्छेदकतया पर्वते सत्वात्॥ नच

त्वं

पक्षतावाद

कारणतानिरूपितकार्यताश्रयद्रव्यत्वावच्छिन्नविशेष्यकवन्ह्याद्यनुमित्यात्मकयत्किंचिद्व्यक्तिनिष्ठासमवायसंबंधावच्छिन्न
२ नत्कारणतावच्छेदकसंबंधेनतत्कारणतावच्छेदकावच्छिन्नाधिकरणेनत्कारणतानिरूपितायाकार्यतातदाश्रययत्किंवि
द्व्यक्तिनिष्ठतदवच्छेदकसंबंधावच्छिन्नकार्यत्वांतरनिरूपितकारणतावच्छेदकीभूतनिखिलधर्मावच्छिन्नविशिष्टत्व
स्यापिनिवेशनीयत्वात्सिध्यादिकालेनानुमित्यापत्तिः॥तदानींसमवायेनव्याप्यवत्ताज्ञानवतश्चैत्रस्यसमवा
यसंबंधावच्छिन्नकार्यतांतरनिर्णयनिष्ठकारणतानिरूपितकार्यतासमानाधिकरणत [illegible] कसम
३ वायसंबंधावच्छिन्नकार्यतानिरूपितकारणतावच्छेदकंयावत् [illegible] गतनथाविधसिध्यभाववत्वावच्छिन्नविशिष्ट
त्वाभावादितिवाच्यं॥तदानींपर्वतोवन्हिमानितिसंशयासिध्यभावासत्वेपिवन्हिव्याप्यवत्ताज्ञानत्वावच्छिन्नका ७
र्यतानिरूपितकारणतावच्छेदकीभूतद्रव्यत्वावच्छिन्नविशेष्यकसिध्यभावत्वघटितनिखिलधर्मावच्छिन्ना
[illegible] नांचैत्रात्मनिसत्वात्॥अथसिध्येद्रव्यत्वावच्छिन्नविशेष्यकवन्हिनिर्णयत्वेननप्र
तिबंधकताकिंतुसामान्यतोविशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्यावन्हिविधेयकानुमितित्वावच्छिन्नंप्रतिविशेष्य
तावच्छेदकतासंबंधेनवन्हिनिर्णयत्वेनैवप्रतिबंधकता कल्प्यते।इत्थंचविशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्त्यावन्हिव्याप्य वत्ता। श्री

-रण

निर्णयाधिकरणे पर्वतत्वे तादृशसंबंधावच्छिन्नकार्यतानिरूपितकार्यतावच्छेदकीभूतविशेष्यतावच्छेदकतासंबंधावच्छि

न्नतादृशकार्यताश्रययत्किंचिद्व्यक्तिनिष्ठकार्यतानिरूपितकारणतावच्छेदकीभूतविशेष्यतावच्छेदकतासंबंधा

वच्छिन्नप्रतियोगिताकनिर्णयत्वावच्छिन्नाभावत्वावच्छिन्नसत्वात्॥ न तत्र विशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्या वन्ह्य

वच्छिन्ना नुमितित्वाप [illegible] तेरिति चेन्न॥ सामान्यतो वन्ह्यनुमितित्वावच्छिन्नं प्रति वन्हिनिर्णयत्वावच्छिन्नाभावत्वेन हेतुता न संभ

वति पुरुषांतरीयपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकवन्हिमत्तानिर्णयकालीनपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकवन्ह्यनुमितौ व्यभिचा

रात्॥ एवं च सति चैत्रस्य [illegible] पर्वतो वन्हिमानिति तादृशसिसाधयिषाकालेपि वन्हिव्याप्यवत्तानिर्णयत्वावच्छिन्नकारणतानिरू

पितकार्यताश्रयीभूततत्पुरुषीयवन्हिमत्तानिर्णयाभावत्वघटिताया धर्मावच्छिन्नानामेव तत्र सत्वात्तत्र विशेष्य।

तावच्छेदकप्रत्यासत्याऽनुमित्यापत्तेर्वह्निव्याप्तिवारयितुमशक्यत्वात्॥ तत्पुरुषीयवन्ह्यनुमितित्वावच्छिन्नं प्रति तत्पु

रुषीयवन्हिव्याप्यवत्तानिर्णयत्वावच्छिन्नकारणतानिरूपितकार्यताश्रययत्किंचिदनुमितिश्चैत्रीयैव॥ तन्निष्ठकार्य

३+ पुरुषांतरीययत्किंचिद्वन्ह्यनुमितिनिष्ठकार्य +३ +तानिरूपितकारणतावच्छेदकीभूतत[?] ३

६+ किंतु तत्पुरुषीयवन्ह्यनुमितित्वावच्छिन्नं प्रति तत्पुरुषीयवन्हिमत्तानिर्णयत्वावच्छिन्नाभावत्वादिना हेतुता वाच्या॥ +८

१२ ज्ञानत्वेन हेतुत्वे तु चैत्रीयवन्हिव्याप्यवत्ता ×१

५ ✗स्यावच्छिन्नकारणताघटकप्रत्यासत्याप्रत्यासंन्नस्ययत्किंचिध्दर्मावच्छिन्नस्यतद्व्यक्तिनिष्ठयत्संबंधावच्छिन्नकार्यतांतरनिरूपित ✗५

6 तानिरूपितकारणतावच्छेदकाः यावंतो धर्मास्तदंतर्गतचैत्रीयवन्हिमत्तानिर्णयाभावत्वमपि तदवच्छिन्नस्य च चैत्रीयपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकवन्हिमत्तानिर्णयस्यायां पर्वते सत्वेन तदा विशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्त्यानुमितित्वा न

वच्छिन्नापत्तिरिति तत्पुरुषीयत्वनिवेशानमावश्यकमिति ॥ अत्रेदं समाधानमाकलयामः ॥ ॥ यद्धर्मावच्छिन्नयत्किं

द्व्यक्तिनिष्ठयत्संबंधावच्छिन्नकार्यतानिरूपितस्वेतरकारणतावच्छेदकीभूताः यावंतो धर्माः प्रत्येकं तदवच्छिन्नकू

टविशिष्टतदधिकरणेन तत्संबंधावच्छिन्नतद्व्यक्तिनिष्ठकार्यतानिरूपितस्वेतरकारणतावच्छेदकावच्छिन्नकारणता

(टकप्रत्यासत्याप्रत्यासंन्नस्ययत्किंचधर्मावच्छिन्नस्यतद्व्यक्तिनिष्ठयत्संबंधावच्छिन्नकार्यत्वांतरनिरूपितस्वेतरका)

~~कारण~~वच्छेदकीभूतायावंतो धर्माः प्रत्येकं तद्धर्मावच्छिन्नकूटविशिष्टं यत्तत्संबंधावच्छिन्नतद्व्यक्तिनिरूपितस्वाव

च्छिन्नकारणताघटकप्रत्यासत्याधिकरणं यत्तत्संबंधे [illegible] सन्नस्य तद्धर्मावच्छिन्नस्य तत्संबं

धेनाधिकरणमित्येव सामग्रीव्याप्तिरूपेयते ॥ एवं च चैत्रस्य वन्हिव्याप्यवान्पर्वत इति परामर्शकाले पर्वते वन्हि श्री

तनदधिकरणप्रत्या ✗निष्ठकार्यता✗३

५ ॥ कार्यतानिरूपितकारणतावच्छेदकयावद्धर्मावच्छिन्नविशिष्टत्वं न तत्पर्वतत्वस्य विशेष्यतावच्छेदकतासंबंधावच्छिन्न ५
मानिसे तादृशसिद्धिकाले पुरुषांतरीययत्किंचिदनुमितिनिष्ठसमवायसंबंधावच्छिन्नकार्यतापिनिखिलकारण
तावच्छेदकावच्छिन्नविशिष्टत्वं न चैत्रात्मनः॥ तदात्मसमवेतत्वावच्छिन्नं प्रति तदात्मत्वेन तदात्मप्रत्यासत्त्या हेतुतायाः
कल्पनात्तदात्मत्वस्यापि तादृशकारणतावच्छेदकतया यावदंतर्गतत्वात्॥ चैत्रात्मनश्च तादात्म्यसंबंधेन तदात्म
त्वावच्छिन्नासंबंधित्वात्॥ किंतु चैत्रीयपरन्वानुमितिनिष्ठसमवायावच्छिन्नकार्यतानिरूपितकारणतावच्छे
दकयावद्धर्मावच्छिन्नविशिष्टत्वमेव न सत्तद्व्यक्तिनिष्ठविशेष्यतावच्छेदकतासंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकचैत्री
त्वं यवन्हिमत्तानिर्णयाभावस्यापि तदंतर्गततया यत्तदवच्छिन्नस्य पर्वतत्वे सत्वादिति न चैत्रसंबंधानुमितेर्विशेष्यता
वच्छेदकताप्रत्यासत्त्या पर्वतत्वे आपत्तिरिति ॥ न च तादात्म्यसमवेतत्वावच्छि[illegible] तादात्म्येन तदात्मत्वेन हेतु
तायां मानाभावादेतादृशसापत्तिवारणं न संभवतीति वाच्यं॥ विषयभेदेनानंतकारणतायां न पुरुषीय
त्वनिवेशापेक्षया विषयमात्रनिवेश्य तादृशकारणताकल्पनस्यैवोचितत्वादिति कृतं विस्तरेण॥ ॥ अथ पक्ष

भिनावाद

५ पक्षतावच्छेदकावच्छिन्नविशेष्यकपक्षतावच्छेदकावच्छिन्नत्वावगाहिहेतुमत्ताज्ञाना×२

च्छेदकाव तावच्छेदकसामानाधिकरण्यमात्रावगाहिहेतुमत्ताज्ञानात्पक्षतावच्छेदेनानुमितेरनुत्पत्त्यापर्वतत्वादिव्यापकतासं
५ सर्गकानुमितित्वावच्छिन्नंप्रतिपर्वतत्वादिव्यापकतासंसर्गकहेतुमत्ताज्ञानत्वेनहेतुतावाच्या॥ एवंचपर्वतत्वादिनिवेशा
तत्र श्यावश्यकतयाकृतंविशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्तिस्वीकारेण॥ नविशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्यनभ्युपगमे
पर्वतत्वव्यापकतासंसर्गकत्वंनिवेश्यैवपर्वतत्वद्रव्यत्वाद्यनंतधर्मभेदेनैकारणताकल्पनीया॥ तदुपगमेचता अनंत
दृशसंसर्गकस्थलेएकमेवकारणत्वमितिवाच्यं॥ पक्षतावच्छेदकावच्छिन्नत्वावगाहिन्या अनुमितेरेवोपदर्शि
पर्वत तयामहानसत्वाद्यवच्छिन्नपक्षकत्वव्यापकत्वावगाहिहेतुमत्ताज्ञानानादृशानुमितेरप्रामाणिकत्वात्॥ म
मात्र न्मतेप्येकैककार्यकारणभावकल्पनात्॥ नचपर्वतत्वादिकमनिवेश्यव्यापकतासंसर्गकत्वमात्रंकार्यकारण
भावेनिवेशनीयमितिवाच्यं॥ पर्वतत्वस्यभावप्रतियोगितानवच्छेदकधर्मावच्छिन्नत्वरूपव्यापकतायाः निवे
शेननन्यूनवृत्तीभूतपर्वतत्वादेरपिनिवेशनावश्यकत्वात्॥ यदिचपर्वतत्वादिकम[illegible]निवेश्यकिंचिद्वृत्त्यभावप्रति भी
योगितावच्छेदकता त्वावच्छिन्नाभावनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितवह्नित्वनिष्ठावच्छेदकत्वनिरूपकंयद्वह्नि[illegible]

निष्ठमवच्छेदकत्वं तन्निरूपकयत्संयोगादिसंसर्गनिष्ठावच्छेदकत्वं तन्निरूपकवह्नित्वावच्छिन्नविधेयतानिरूपितविशे
ष्यतावच्छेदकतासंबंधेनानुमितित्वावच्छिन्नं प्रति तादृशाभाववनिष्ठावच्छेदकतानिरूपकधूमत्वनिष्ठावच्छेदकतानि
रूपकधूमनिष्ठावच्छेदकतानिरूपकसंयोगादिनिष्ठावच्छेदकतानिरूपकवह्निव्याप्यधूमत्वावच्छिन्नप्रकारता
ता निरूपितविशेष्यतावच्छेदकसंबंधेन परामर्शस्य हेतुता संभाव्यते ॥ तदा महानसत्वव्यापकताघटितसंसर्गा
वगाहिनः पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकपरामर्शादपि पर्वतत्वावगाह्यनुमितेर्वापत्तिरिति ॥ अत्र केचित् ॥ तद्ध
र्मावच्छिन्नविशेष्यताकबुद्धौ तद्धर्मव्यापकताया एव संसर्गतया भानमभ्युपेयते ॥ नापरधर्मव्यापकतायाः ॥
इत्थं च पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताकबुद्धौ महानसत्वव्यापकताघटितसंसर्गावगाहित्वयाऽक्तातिप्रसंगाभा न
वात् ॥ यदि चेत्सा दुष्कदर्थितरीतिरेव साधीयसी स्यात् ॥ ॥ अन्ये तु वह्नित्वावच्छिन्नविधेयतानिरूपितसं
योगादिनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितवह्निनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितवह्नित्वनिष्ठावच्छेदकवच्छेदकतानिरूपिता
भावनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितावच्छेदकत्वनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितप्रतियोगित्वनिष्ठावच्छेदकतानिरूपिता

कतानवच्छेद

भावनिष्ठावच्छेदकतानिरूपिताधेयत्वनिष्ठावच्छेदकतानिरूपिताधिकरणनिष्ठावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्याऽनुमितित्वा
५८ वच्छिन्नंप्रतिवह्निव्याप्यधूमप्रकारतानिरूपितसंयोगनिष्ठसंसर्गनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितधूमनिष्ठावच्छेदक
तानिरूपितधूमत्वनिष्ठावच्छेदकतेत्येवंक्रमेणाधिकरणनिष्ठावच्छेदकतापर्यंतंनिवेश्यतदवच्छेदकप्रत्यासत्त्या
परामर्शस्यहेतुत्वांतरकल्पनान्नोक्तातिप्रसंगः॥ नचभुध्रपर्वतत्वंधर्मितावच्छेदकीकृत्यनीलपर्वतत्वव्या
पकताघटितसंसर्गावगाहिनः परामर्शात्तादृशाव्यापकत्वावगाहिसिद्धिकालेभुध्रपर्वतत्वव्यापकतासंसर्गका
नुमित्यापत्तिरितिवाच्यं॥ स्वनिरूपकावच्छेदकतानिरूपितत्वसंबंधेनावच्छेदकताविशिष्टान्याऽवच्छेदकतायाए
वप्रत्यासत्तित्वोपगमात्॥ तादृशस्थलेचपर्वतत्वनिष्ठावच्छेदकतायास्तादृशसंबंधेननीलत्वनिष्ठावच्छेदकतावि त्व
शिष्टत्वेनापसभावात्॥ नचसर्वासामेवावच्छेदकतानांतादृशसंबंधेनस्वात्मकावच्छेदकताविशिष्टत्वात्तदन्या
ऽवच्छेदकताप्रसिद्धिरितिवाच्यं॥ संयोगस्येवस्वनिरूपकावच्छेदकतानिरूपितत्वादेरपिस्वस्मिन्स्वसंबंध
त्वानुपगमेनानुपसभावात्॥ नचैवमपिपर्वतत्वनिष्ठघटाभावप्रतियोगित्वावगाहिज्ञानासर्वतत्वव्यापक श्री

ऽतानवच्छेदक०१ त्वावगाहि

आधेयत्वनिष्ठावच्छेदकतायामपि अभावत्वान्यनिष्ठावच्छेदकता

([illegible] २ नन्वत्वादृशज्ञानादनुमितिर्जायतएवेति वाच्यं यत्त्विषयज्ञानाप्रतिवध्य

स्यनुमित्यापत्तिः॥ आधेयत्वातिरिक्तान वह्निमत्व [illegible] स्याभावनिष्ठावच्छेदकतायां निवेशोपि पर्वतवृत्तिः सन् महानसवृत्तिरित्य

भावस्तत्प्रतियोगितानवच्छेदकतामादाय पुनस्तदापि त्तिरितिवाच्यं॥ स्वनिरूपकावच्छेदकतानिरूपितत्वसंबं

धेन [illegible] विशिष्टान्यत्वनिवेश्यतादृशापत्तेर्निरसनीयत्वादिसाहु॥ अत्रेयमनुपपत्तिश्चिंतनी

शुद्धसंयोगेन या॥ यत्र पर्वतत्वंधर्मितावच्छेदकीकृत्य महानसत्वव्यापकताविशिष्टसंयोगेन महानसत्वंधर्मितावच्छेदकीकृत्य प

र्वतत्वव्यापकताविशिष्टधूमसंयोगे न धूमवत्तानिर्णयश्च तत्र पर्वतत्वंधर्मितावच्छेदकीकृत्य पर्वतत्वव्यापकीभूतव

ह्निसंयोगेन वन्ह्यनुमित्यापत्तिः॥ निरुक्तावच्छेदकत्वप्रत्यासत्या विशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्या च पर्वतत्वे धूमपरा

मर्शस्यैव सत्वादिति॥ अत्रोच्यते॥ तादृशावच्छेदकतासंबंधेनानुमितिं प्रति धूमप्रकारताविशिष्टाया विशेष्यतात्वद

वच्छेदकत्वसंबंधेन परामर्शो हि हेतुः॥ विशेष्यतायां धूमप्रकारतावैशिष्ट्यं च स्वनिरूपितसंयोगनिष्ठावच्छेदकतानिरूपि

ताया धूमनिष्ठावच्छेदकतात्वन्निरूपितायाधूमत्वनिष्ठावच्छेदकतानिरूपिताया अभावनिष्ठावच्छेदकतापर्यंतं निवे

१७ इत्येवं क्रमेणाधिकरणानिष्ठावच्छेदकता १७

[illegible]त्वनिष्ठावच्छेदकताभावसत्त्वात् २ सं

४ वच्छिन्नत्वं च नतस्यां अपितु परंपरया तादृशधूमप्रकारतानिरूपिताधिकरणताविनिष्ठावच्छेदकत्व ४

७ स्यतदवच्छेदकावच्छिन्नत्वस्वनिरूपितत्वोभयसंबंधेन निवेश्यं।। उपदर्शितस्थले च पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतानतादृ
त्र शोभयसंबंधेन धूमप्रकारताविशिष्टां महानसत्वव्यापकताविशिष्टधूमसंयोगस्यैव पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतानि
रूपितधूमप्रकारतावच्छेदकत्वेन यावत्तादृशधूमप्रकारतानिरूपितत्वं पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतायां परंपरया तादृशधूम
प्रकारतानिरूपिताया [illegible] अधिकरणताविनिष्ठावच्छेदकतानवच्छेदकत्वस्य महानसत्वेऽवसत्वात्।। पर्वत
त्वावच्छिन्नविशेष्यतायां पर्यवसितस्य तद्वच्छिन्नत्वाभावादिति पर्वतत्वेन तादृशधूमप्रकारताविशिष्टविशेष्यतावच्छेदकतासं
त बंधो [illegible] नपरामर्शो वर्तते इति ननावच्छेदकतासंबंधेनानुमित्यापत्तिरिति।। अथविशेष्यविशेष्यतावच्छेदकमनि दृशा
न वेश्यपनिर्णय तस्य दुर्वचत्वया न।निवेशाश्यावद्यके तिविशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्तिकल्पनेलाघवावकाशः।।
तथाहि।। वह्निव्याप्यधूमवत्तानिर्णयत्वं धूमाभावाप्रकारत्वे सति धूमप्रकारत्वं तदा महानसं धूमाभाववद्वत्वेति
वह्निव्याप्यधूमवानिसंज्ञा तादृशज्ञानासंग्रहः।। तादृशज्ञानस्यापि महानसत्वविशिष्टधूमाभावप्रकारकत्वात् श्री
नापि वह्निव्याप्यधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधूमाभावप्रकारताशू

+ धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपित + २

+ धूमाभावप्रकारताया अपि महानसत्वावच्छिन्नविशेष्यकधूमवत्ता + १

न्यत्वे सति वन्हिव्याप्यधूमप्रकारकत्वं ॥ तादृशस्थले चैतज्ज्ञानीयधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितत्वेन तस्यैवासंग्रहात् ॥ स्वीयतादृशधूमाभावप्रकारताशालित्वतादात्म्योभयसंबंधेन धूमाभावज्ञानविशिष्टान्यत्वनिवेशेपि वन्हिव्याप्यधूमवन्महानसं वन्हिव्याप्यधूमवानित्येतादृशज्ञानासंग्रहः ॥ तस्य तथाविधोभयसंबंधेन स्वात्मकधूमाभाववत्ताज्ञानविशिष्टत्वान् [illegible] स्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधूमाभावप्रकारताशून्यत्वस्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधूमप्रकारताशालित्वोभयसंबंधेन किंचिद्धर्मविशिष्टज्ञानत्वमेव प्रकृते निर्णयत्वं वन्हिव्याप्यधूमवान्न वा महानसं वन्हिव्याप्यधूमवान्पर्वत इत्यादिसमूहालंबनस्य च निरुक्तोभयसंबंधेन पर्वतत्वविशिष्टत्वान्न तदसंग्रह इति चेन्न ॥ अस्तु तादृशनिर्णयत्वं समूहालंबनसाधारणं ॥ विशिष्यविशेष्यतावच्छेदकमनिवेश्य सुवचं ॥ तथाप्येतादृशसंबंधेन तत्[illegible] न संभवति ॥ तथा सति तादृशसत्वात्तदनंतरं महानसं वन्हिमानित्यनुमित्यापत्तेः ॥ एवं च तादृशसमुहालंबनरूपे [illegible] तस्य जनकतावच्छेदकत्वे तदुत्तरं पर्वतो वन्हिमानित्येतादृशानुमित्यापत्तिः ॥ तत्साधारणरूपस्य तथात्वे चोक्तातिप्रसंग इति कथंचिदपि न निस्तार इति ॥ अत्र केचिदाहुः ॥

+ समुहालंबनात्मकनिश्चयस्य वन्हिव्याप्यधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्वमसाः तस्य महानसत्वेपि + ३

+ स्वीयधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकावच्छिन्न
+ विशेष्यतानिरूपितधूमाभावप्रकारताशून्यत्वतादात्म्यो
+ भयसंबंधेन धूमप्रकारकज्ञानविशिष्टत्वनिवेशोपि +

८

अत्र कल्पे कारणतावच्छेदककोटौ निर्णयत्वं न निवेश्यते॥ किं तु संशयानंतरमनुमित्यापत्तिवारणाय कारणतावच्छे
दकत्वप्रत्यासत्तिघटकधूमादिप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायां धूमाभावादिप्रकारतानिरूपितत्वं निवेश्यते॥ तथा च
धूमप्रकारतानिरूपित ३ धूमाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्त्यानुद्धज्ञानत्वेनैव हेतुता॥ न च प्रकारभेदेन विशेष्यताभेदा संशये २
निखिलज्ञानीयधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतानामेव धूमाभावप्रकारत्वानिरूपितत्वात्तादृशविशेषणमव्यावर्तकमि
तिवाच्यं॥ संशये प्रकारभेदेन विशेष्यताभेदानभ्युपगमात्॥ न चोभयप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायाः संशया एक ५
कल्पन ६ अ ४ तिरिक्तज्ञानेऽकृत्वासंशयेऽतिरिक्तविषयताप्रसंग इति वाच्यं॥ प्रत्येककोटिज्ञानीयविशेष्यतायाः संशयेऽनभ्यु विशेष्यतायाः अति
पगमेन संशयसमुच्चययोर्वैलक्षण्यानुपपत्तेः कल्पनावश्यकत्वात्॥ न च समुच्चये [illegible] कोट्योः प रिक्त ५
शो २ रस्परविरुद्धस्यापि ज्ञापगोचरतयैव संशयसमुच्चययोर्वैलक्षण्योपपत्तेरतिरिक्तविषयताया मानाभाव
इति वाच्यं॥ विरोधोपस्थितिं विनापि विशेषादर्शनकोटिस्मरणधर्मिज्ञानादितः संशयस्यानुभवसिद्धतया निखि
क १ ल संशयानां विरोधविषयत्वासंभवात्॥ अत एव दीधितिकृतेणापि क्वचिद्विरोधभानस्यापि तत्प्रयोजकत्वाश्री का

३ मानाद्विरोधस्य २ ५ भय ६

(×तथा॥ अथ निखिलसंशयानां उभयप्रकारतानिरूपितएकविशेष्यताशालित्वं न संभवति [illegible] तथाहि ×

× विशेषधिविषयताया: अव्यापकत्वात् ×२

[illegible]धीनत्वादित्यत्र कुचिदुक्तं॥ यत्तु संशये विरोधस्य कोट्यधिकरणयो: संसर्ग [illegible] तयैव भानो [illegible] पगमात्॥ संसर्गता

नस्य विशिष्टबुध्यहेतुत्वात्॥ निखिलसंशयानामेव विरोधिविषयकत्वं संभवतीति किमतिरिक्तविषयताकल्पनेने

×यसमुच्चय× ति॥ तदसत्॥ संसर्गविधया संशय [illegible] योर्वै लक्षण्यानुपपत्या तत्कल्पने किमशाधूंडभयप्रकारतानिरूपितैकवि

शेष्य [illegible] । नीलपर्वतत्वं धर्मितावच्छेदकीकृत्य वन्हिव्याप्यधूमाभावंभुधपर्वतत्वं धर्मितावच्छेदकी

तदवच्छेदेन वन्हिव्याप्यधूममवगाहमानस्य संशयस्य तथात्वायोगात्॥ तत्र धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यता

धूम यां नीलानवच्छिन्नत्वात्तदवच्छिन्नत्वांभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यतातोभिन्नत्वात्॥ तत्र धूमप्रकारतानिरू

ल पितविशेष्यतायां नीलावच्छिन्नत्वोपगमे तं [illegible] विशिष्टपर्वतत्वं धर्मितावच्छेदकीकृत्योभयकोटिमवगाह

मानस्य संशयस्य ततो वैलक्षण्यानुपपत्ति:॥ न च तत्र धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यता धूमाभावप्रकारतानि तो

रूपितनीलविशिष्टपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यता [illegible] भिन्नैवास्तां। परं तु नीलपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्य

भाव तायां धूमप्रकारतानिरूपितत्वं स्वीक्रियत इति नानुपपत्तिरिति वाच्यं॥ तथा सति तादृशसंशया [illegible] धूप

. ईतं धुमप्रकारतानिरूपितशुद्धपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताया अपि ×७

१ नीलपर्वतत्वं धर्मितावच्छेदकीकृत्य धूमाभावंश्च १

२ [illegible] पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधूमप्रकारताशालिज्ञानं वा

९ र्वतत्वं धर्मितावच्छेदकीकृत्योभयकोटिमवगाहमानस्य संशयस्यैव वैलक्षण्यानुपपत्तिः ॥ विरोधिसामग्रीदशायां नीलपर्व
तत्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधूमाभावप्रकारताशालिज्ञानं जायतामित्येतादृशेच्छासत्त्वे तादृशज्ञानानुदयप्रसंगा
शुद्ध२ च्च ॥ शुद्धपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधूमाभावप्रकारताशालिप्रत्यक्षे पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतानि
रूपितधूमाभावप्रकारताशालि [illegible] ज्ञानं जायतामित्येतादृशेच्छां तादृ
शेच्छावत्त्वरूपेणोत्तेजकीकृत्य विरोधिसामग्र्यां प्रतिबंधकत्वकल्पनात् तादृशेच्छासाधारणरूपेणोत्तेजकीक
त्वे तथाविधेच्छासत्त्वे नीलभासकसामग्र्यसत्त्वे शुद्धपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकवह्निव्याप्यधूमाभावप्रकारकप्र
त्यक्षापत्तेः ॥ न च नीलपर्वतो धूमाभाववान् इत्याकारकं [illegible] समूहालंबनं नीलपर्वतो
धूमाभाववान् पर्वतो धूमवान् इत्येतादृशज्ञानमपि न संशयपदेनाभिवाच्यं । तस्यानिर्णयत्वे कार्यकाले पर्वतत्वा
वच्छेदेन धूमवत्तानिर्णयस्य विरोधिनः सत्त्वान्नीलपर्वतत्वं धर्मितावच्छेदकीकृत्य धूमाभाववत्ताज्ञानादनु
दयप्रसंग इति चेन्मैवं ॥ तादृशसंशयेऽप्युभयप्रकारतानिरूपिता एकैव विशेष्यता किंतु तस्याः पर्वतत्वा श्री

६ [illegible] तपर्वतो धूमवा [illegible] ज्ञानवत्

नीलपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपित [illegible]
शुद्धधूमाभावप्रकारताशालि [illegible]
[illegible]

वच्छिन्नत्वेन धूमप्रकारतानिरूपि(त)त्वं नील... विशिष्टपर्वतत्वावच्छिन्नत्वरूपेण धूमाभावप्रका
रतानिरूपितत्वमितिविशेषः॥ नी...लपर्वतो धूमाभाववान्नवेत्यादिसंशयो विशेष्यतायामेकरूपोऽस्य प्रका
रतानिरूपितेति तेषां वैलक्षण्यापपत्तेरिति साहुः॥ अत्रेदं विभावनीयं॥ संशयसमुच्चययोर्वैलक्षण्यापपत्तयेऽन्य
यप्रकारतानिरूपितमतिरिक्तविषयतामास्तां संशये॥ किंतु तत्र प्रत्येकप्रकारतानिरूपितविशेष्यताद्वयस्य सत्वेऽपि
तत्र वाधकाभावः॥ तत्प्रयोजकसामग्र्या अपि सत्वात्॥ न च तत्तदवच्छिन्नं प्रति संशयसामग्र्याः प्रतिबंधकत्वकल्पनात्
प्रयोजकसामग्र्येव तत्र नास्तीति वाच्यं॥ तत्र संशयसामग्र्याः प्रतिबंधकत्वे मानाभावात्॥ न च प्रत्येकप्रका
रतानिरूपितविशेष्यताद्वयस्य समुच्चयसाधारण... संशये स्वीकारे संशयसमुच्चयवैलक्षण्यानुपपत्तिः॥ स्य
तद्व्यावृत्तिविषयतायास्तत्राभावादिस्यन्यथानुपपत्त्या तादृशसामग्रीप्रतिबंधकत्वकल्पनमिति वाच्यं॥ संशयीय
...विलक्षणविषयतायाः सं...ये सत्वेऽपि संशयनिष्ठविलक्षणविषयतायास्तत्राभावेनैव तस्य समुच्च
यवैलक्षण्यापपत्तेः॥ संशयप्रयोज्यावृत्तिविषयताशालित्वरूपवैलक्षण्यं समुच्चयेऽनुभूयते यत्र तु...प्रतीत

कैविद्वा

१० रेणानपक्षौसद्इति॥एवंचधूमादिसंशयस्यापिधूमाभावप्रकारत्वानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेनपर्वत
त्वादौसत्वात्ततोअनुमित्सापत्तिर्दुर्वारेति॥एतेननिखिलसंशयेविरोधःसंसर्गतयाभासतेनान्यत्रेति विरोधा तथाच
नवच्छिन्नसंयोगनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेनपरामर्शस्य
हेतुत्वकल्पनानान्नसंशयानंतरमनुमित्सापत्तिरितिपरास्तं॥संशयस्यविरोधावच्छिन्नसंयोगादिसंसर्गक
त्वेविशुद्धसंयोगावच्छिन्नधूमादिप्रकारताशालित्वेबाधकाभावात्तदनंतरमनुमित्सापत्तेर्वारणासंभवात्
विरोधस्यसंसर्गतयाभानेमानाभावाच्चसंशयमात्रेविरोधस्यसंसर्गतयाभानोपगमेविरोधसंसर्गावच्छि घटित ४५
न्नप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायाएककोटिसाधारण्याज्ञानाभावात्।उभयप्रकारतानिरूपितवि तादृश ४
र शेष्यत्वयोर्भेदस्यैवकल्पयितुम्[illegible]चितत्वात्संयोगादिनिष्ठावच्छेदकतायांनानापदार्थघटितवि
म रोधावच्छिन्नत्वनिवेशनमपेक्ष्यधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायामभावत्वप्रकारत्वानिरूपितत्व[illegible] त्वर
स्यैववक्तुमुचितत्वाच्च॥तत्रोपदर्शितानुपपत्तेःप्रकृतेपितुल्यत्वादित्यलमसद्ग्रहेण॥केचित्तुस्वनि श्री

रूपकज्ञाननिरूपितत्वस्वावच्छेदकावच्छिन्नत्वोभयसंबंधेन धूमाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यताविशिष्टायावि
शेष्यतायाः तदन्यधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्वकारणताघटकप्रत्यासत्तिः ।। वह्निव्याप्यधूमवान्नवा
पर्वत इत्यादिसंशयात्मकज्ञानीयधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यता[illegible]वत्तथाविधोभयसंबंधेन तदीयधू
माभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यताविशिष्टत्वेनानुपपत्तिः ।। निर्णयात्मकज्ञानीयविशेष्यताया अपि स्वा
वच्छेदकावच्छिन्नत्वसंबंधेन संशयात्मकज्ञानीयधूमाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यताविशिष्टत्वात् स्वनि
रूपकज्ञाननिरूपितत्वनिवेशः ।। ज्ञानभेदेन च विषयताभेदोपगमान्नानुपपत्तिः ।। धूमवान्नवा महा
नसं धूमवान्पर्वत इति तादृशज्ञानीयधूमप्रकारतानिरूपितमहानसत्वावच्छिन्नविशेष्यताविशिष्ट।
त्वात् स्वावच्छेदकावच्छिन्नत्वनिवेशः ।। ननु नीलपर्वतत्वावच्छेदेन धूमाभाववं शुद्धपर्वतत्वसामानाधिक
रण्येन धूमम् अवगाहमानात् समुहालंबनबोधात् तदनंतरं पर्वतो वह्निमानित्येतादृशानुमित्यनुपपत्तिः ।।

A पर्वतनिष्ठविशेष्यताया अपि स्वनिरूपकज्ञाननिरूपितत्वसंबंधेन तदीयधूमाभावप्रकारतानिरूपित ३

यर्पितावादि

१४ विशिष्टान्यत्वमेव धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यता १४

तादृशज्ञानीयधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायास्तदीयधूमाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकावच्छि

२११ न्नतयाऽऽश्रयसंबंधेन तादृशविशेष्यताविशिष्टत्वात्॥ न च धूमाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायां धूमा

भावत्वानवच्छिन्नप्रकारतानिरूपितयत्किंचिद्धर्मावच्छिन्नविशेष्यताभिन्नत्वनिवेशान्नानुपपत्तिः॥ तादृ

शज्ञानीयधूमाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यताया धूमाभावत्वानवच्छिन्ननीलप्रकारतानिरूपितपर्वत

त्वावच्छिन्नविशेष्यताभिन्नत्वादिति वाच्यं॥ एवं सति नीलपर्वतत्वावच्छेदेन धूमाभावप्रकारक पर्वतत्वाव कथु

अ च्छेदेन धूमप्रकारकसंशयादप्यनुमित्यापत्तिः॥ इति चेन्न॥ अवच्छेदकावच्छेदेन हेतुमत्ताज्ञानस्य सामाना

धिकरण्येन हेतुमत्ताज्ञानस्य च साधारणरूपेणैव हेतुत्वं॥ सामानाधिकरण्यप्रत्यासत्तिकल्पोपि न संभव

अस्माभिः॥ तीत्यन्यत्र प्रपंचितं॥ एवं चावच्छेदकावच्छेदेन हेतुमत्ताज्ञानस्य हेतुतायास्तादृशविशेष्यताभिन्नत्वावि शे

शिष्टधूमाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायां निवेशनीयमतो नोक्तसंशयादनुमित्यापत्तिः॥ मा सा

नाधिकरण्यमात्रावगाहिहेतुतायां तादृशविशेष्यताभिन्नविशेष्यताविशिष्टान्यत्वं निवेशनीयमतो नो श्री

ष्टत्व विशेषितधूमाभावप्रकारतानिरूपित २ मेव धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायां २

नुप१ पदर्शितसमुहालंबंनादनुमित्याँपत्तिरिति॥नचैवंनीलपर्वतत्वावच्छेदेनधूमाभावप्रकारातत्सामानाधिकरण्ये
द२ नचधूमप्रकारोसंशयाँनुमितिस्यापत्तिरितिवाच्यं॥धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायामपिधूमान्यप्रकारता
निरूपितविशेष्यतायामपिकिंचिद्धर्मावछिन्नविशेष्यताभिन्नत्वस्यनिवेशात्॥नचैवंनीलपर्वतोवन्हिव्याप्य
वानित्याकारकपरामर्शादनुमित्यनुदयप्रसंगइतिवाच्यं॥तादृशपरामर्शान्नीलपर्वतोवन्हिमानित्याँकारका यार्
नुमितेरेवोत्पत्तेस्तादृशस्थलेवनीलप्रकारतानिरूपितविशेष्यताभिन्नवन्हिविधेयतानिरूपितविशेष्यताव
च्छेदकतासंबंधेनानुमितिंप्रतिनीलप्रकारतानिरूपितविशेष्यताभिन्न[illegible]वन्हिव्याप्यप्रकारतानिरूपित धूमप
त्व विशेष्यतावच्छेदकैप्रत्यासत्त्यापरामर्शस्यहेतुत्वांतरकल्पनस्यावश्यकत्वात्॥तत्रवन्हिव्याप्यधूमाँप्रकारतानि भावशी
[illegible]ःनूयानीलत्वावछिन्नप्रकारतानिरूपितकिंचिद्धर्मावछिन्नविशेष्यताभिन्नत्वस्यैवविशेष्यतायांनि
पर्वता२ वेशनीयतयाऽनुपपत्त्याभावात्॥तवमतेनीलवन्हिमानित्येतादृश[illegible]स्थलेहेतुत्वांतरकल्पनायाआ
वश्यकत्वेनीलोवन्हिव्याप्यवान्पर्वतोवन्हिव्याप्यवानित्यादिसमुहालंबनानंतरंनीलपर्वतोवन्हिमानित्ये तादृशा
२४सुंदरनीलपर्वतत्वंधर्मितावच्छेदकीकृत्यधूमाभावकोटिकस्यनीलपर्वतत्वंधर्मितावच्छेदकीकृत्यधूमकोटिकस्यज्ञानस्यनासंग्रहः॥ +२
तेन पिर

नुमित्यापत्तिवारणात् ॥॥ यत्तु विशेष्यतावच्छेदकत्वप्रसक्तत्तिकल्पे तादृशासमुहालंबना नीलपर्वतो वह्निमानि
१२ त्येतादृशानुमित्यापत्तिर्न संभवति ॥ अवच्छेदकतापर्याप्त्याश्रयत्वसंबंधेनानुमितिं प्रति तादृशसंबंधेन प
रामर्शस्य हेतुता तादृशासमूहालंबनस्थानीयविशेष्यतावच्छेदकतायाविशिष्टे पर्याप्तत्वाभावात् ॥ तज्जन्या
न नुमितिविशेष्यतावच्छेदकतयाविशिष्टपर्याप्तत्वासंभवादिति तु न संभवति विशिष्टस्यानतिरेके शब्दमात्रं
अथ अवच्छेदकतापर्याप्त्यवच्छेदकत्वसंबंधेनानुमितिं प्रति तादृशसंबंधेन परामर्शहेतुता ॥ नीलपर्वतो व स्य ५
ह्निमानित्यादौ नीलपर्वतत्वोभयत्वावच्छेदेन विशेष्यतावच्छेदकतायाः पर्याप्तिरिति तादृशसंबंधेन तथा
त्व ८ विधानुमितिः ॥ तादृशोभयत्वे चोपपद्यते ॥ न च तत्र संभवति ॥ तादृशोभयत्वस्य तथाविधपरामर्शीय न ८
विशेष्यतावच्छेदकतापर्याप्त्य[illegible]नवच्छेदकत्वादिति चेत् स्यैव व्यापकत्वतः ॥ एवमपि पर्वतत्वविशिष्टनीला
वच्छिन्नविशेष्यताकपरामर्शात् तादृशानुमित्यापत्तिर्दुर्वारैव ॥ तादृशपरामर्शीयविशेष्यतावच्छेदकतायाः उ
भयत्वावच्छेदेनैव पर्याप्तिसत्त्वात् ॥ वस्तुतस्तु ॥ अवच्छेदकताया व्यासज्यवृत्तित्वस्य निरस्तत्वात् ॥ नीलश्री

४वन्हिव्याप्य४३

पर्वतोवन्हिमानित्यादिज्ञानविशेष्यतावच्छेदकतायाअपिप्रत्येकमेवपर्याप्त्यातादृशप्रकारोप्यत्यंतमसंभा।
वितइत्यलमसदाग्रहेण॥स्वावच्छेदकावच्छिन्नत्वमित्यत्रस्वावच्छेदकत्वंनिरवच्छिन्नंग्राह्यं॥अतोजातिमांश्च ४न्वन्हिव्याप्या २
नु ३ माभाववान्पर्वतोधूमवानित्यादिज्ञानान्नानुमित्यापत्तिः॥नचैवंजातिमान्वन्हिव्याप्यवान्वोत्याकारक
परामर्शादप्यनुमित्यापत्तिरितिवाच्यं॥जातिमान्वन्हिव्याप्यवानित्यादिनिर्णयात्पर्वतोवन्हिमानित्याद्यनु
ता मितिवारणायनिरवच्छिन्न[illegible]ष्यतावच्छेदकत्वसंबंधेनानुमितिंप्रतितादृशावच्छेदकसंबंधेनपरामर्शस्य ता
हेतुतायाकल्पनात्तादृशसंशयकालेततएवतादृशानुमित्यापत्तिवारणसंभवात्॥जातिमान्वन्हिव्याप्य
१छे२ता वानित्यादौनुसमानविशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्याकार्यकारणभावांतरकल्पनान्नजातिमान्वन्हि
व्याप्यवानित्यादिनिर्णयकालेजातिमान्वन्हिमानित्यनुमित्यनुदयप्रसंगइत्याहुः॥अत्रतुनयत्किंचिद्भे
देनविषयताभेदानभ्युपगमेननिर्णयात्मकज्ञानीयविषयतायाअपितादृशोभयसंबंधेन विशेष्य
ताविशि[illegible]ष्टत्वमित्यनुपपत्तिसमाधानेव॥इदंपुनरत्रातिरहस्यमवधेयंसुधीभिः॥विशेष्यता

४संशयात्मकज्ञानीय४२

वच्छेदकतासंबंधेनानुमितिंप्रतिस्वीयवन्हिव्याप्यप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्वस्वनिष्ठभेदप्रतियो

गितानिरूपितस्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधूमाभावप्रकारता ॑ नसंबंधावच्छिन्नावच्छेदकतोभयसंबंधे निरूपक

नपरामर्शोहेतुर्वन्हिव्याप्यधूमवन्नवामहानसंवन्हिव्याप्यधूमवान्पर्वतइत्यादिपरामर्शस्यस्वावच्छिन्नवि

वाद्ये... शेष्यतानिरूपितधूमाभावप्रकारकत्वसंबंधेनपर्वतत्वे...भावेनेतादृशसंबंधावच्छिन्नपर्वतत्वनिष्ठप्र

तियोगितावच्छेदकताकभेदवत्त्वात्॥स्वनिष्ठभेदप्रतियोगितानिरूपिततादृशसंबंधावच्छिन्नावच्छेदकताघटितो

[illegible] भयसंबंधेनासौपर्वतत्वेवर्तते॥अतोनतदुत्तरंपर्वतोवन्हिमानित्याकारकानुमित्युदयप्रसं

गः॥एवंतस्यस्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधूमाभावप्रकारतानिरूपितत्वसंबंधेनमहानसत्वविशिष्टत्वानतादृशोभ

सं यसंबंधेनासौमहानसत्वेवर्ततइतिनतस्मान्...वन्हिमानित्याकारकानुमित्यापत्तिः॥प्रतियोगितावच्छेदकत्वंनि

रवच्छिन्नंग्राह्यं।तेनपर्वतोवन्हिव्याप्यधूमवान्नवेतिनिरवलसंदेहानामेवताद्द।संबंधेनपर्वतत्वमहानसत्वोभय।

वच्छिन्नभेदत्वेपिनक्षतिः॥तादृशप्रसिद्धप्रतियोगितावच्छेदकताघ...वच्छिन्नत्वात्।नन्वतादृशधर्मवि श्री

वे

वच्छेद १

शेषधर्मितावच्छेदकीकृत्य कदाचिदपि धूमाभाववत्ताज्ञानं न जातं तादृशधर्मे निरूढसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिता
क[illegible]प्रसिध्या तत्र तादृशान्यसंबंधेन परामर्शाभावात्।। तद्धर्मावच्छिन्नविशेष्यताकानुमित्यनुदयप्रसंग इति वा
नु च्यं।। तादृशानुमित्यैं विरोधेन तत्तद्धर्मान्यतमवृत्तित्वविशिष्टविशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेनानुमितौ स्वावच्छेद
कावच्छिन्नत्वसंबंधेन धूमाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यताविशिष्टान्यविशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्या परा
मर्शस्य हेतुत्वांतरकल्पनादिति। एवं चात्र कार्यकारणभावे तत्तद्धर्मान्यतमान्यवृत्तिवैशिष्ट्यं कार्यतावच्छेदकसं
संबंधेनैव निवेशनीय मित्यतो न व्यभिचारः।। अथ विशिष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्त्या सत्तिकल्पे हेतुतावच्छे
दकीभूततद्धर्मवत्त्वालोकत्वादीनां विशेष्य[illegible]तापाज दृहुत्वेन कारणताबाहुल्यं।। तथाहि। धूमत्वा
लोकत्वानां विशेष्यतानिवेशे स्वावच्छेदकावच्छिन्नत्वस्वनिरूपितज्ञाननिरूपितत्वोभयसंबंधेन किंचिद्धर्मा
वच्छिन्नप्रतियोगिताकव्याप्याभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यता। विशिष्टान्यव्याप्यप्रकारतानिरूपितवि
शेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्त्या॥ नमेदेन [illegible]विषयभेदाभ्युपगमे॥ तदनभ्युपगमे तु स्वीयव्याप्यप्रकारता

हेतुत्व   निवेशस्यावश्यकत्व

धर्मितावच्छेदक

x किंचिद्धर्मावच्छिन्नप्रतियोगिताक x१

१५ निरूपितविशेष्यतावच्छेदकं च स्वनिष्ठाभेदप्रतियोगितानिरूपितस्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितव्याप्याभावप्रकारत्व
संबंधावच्छिन्नावच्छेदकत्वेन यत्संबंधेन परामर्शहेतुता वाच्या ॥ तथा च वह्निव्याप्याभावाभाववान् वह्निव्याप्यधू स्य २
मवांश्च पर्वत इत्येतादृशाज्ञानादनुमित्यनुदयप्रसंग इति धूमत्वादीनां विशिष्य नैमावश्यकं ॥ सामानाधिकर । विशेश्य
ण्यप्रत्यासत्तिकल्पने हेतुतावच्छेदकभेदेन कारणताबाहुल्यं ॥ विशिष्यहेतुतावच्छेदकमनिवेश्यैव स्वनिरूपित
प्रतियोगितासंसर्गावच्छिन्नप्रकारतावच्छेदकावच्छिन्नत्व स्वनिरूपितज्ञाननिरूपितत्वोभयसंबंधेन पर्वत
त्वाद्यवच्छिन्नविशेष्यतानिरूपिताभावप्रकारताविशिष्टान्यायाः पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतायां निरूपिता
व्याप्यप्रकारतानवच्छिन्नज्ञानत्वरूप वह्निव्याप्यवत्तानिर्णयत्वेन । ज्ञानभेदेन विषयताभेदाभ्युपगमे तु स्वाव x भ्युपगमात् ॥
च्छिन्नप्रतियोगिताकाभावप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वाद्यवच्छिन्नविशेष्यताकत्व संबंधावच्छिन्नस्वनिष्ठप्रति x तदन
वत्त २ योगितावच्छेदकताकभेदस्वावच्छिन्नव्याप्यप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वाद्यवच्छिन्नविशेष्यताकत्वोभयसंबंधेन
किंचिद्धर्मविशिष्टज्ञानत्वरूपवह्निव्याप्यवत्तानिर्णयत्वेन पर्वतत्वाद्यवच्छिन्नविशेष्यताकत्व । न्यायानुमितित्वा श्री

वृ.स्या

+वह्निव्याप्यधूमाभाववान्पर्वतइत्यापत्तिंप्रति आपाद्यव्यतिरेकनिर्णयविधया+२

वह्निन्नं प्रतिहेतुत्वसंभवात्॥ एवं च हेतुतावच्छेदकविशेष्यतावच्छेदकयोर्न्यूनाधिकभावस्यासर्वत्रदुर्लक्ष्यत्वात्तथा विशेष्य
तावच्छेदकत्वप्रसक्तिसा[illegible]न्तिकल्पे लाघवानवकाशादिति चेन्नैवं। हेतुतावच्छेदकभेदेन परामर्शस्य हेतुत्वकल्पनेमेवोचितं। अ
न्यथा वह्निव्याप्यधूमवान्पर्वतइत्यादिनिर्णयानां हेतुत्वांतरकल्पनेगौरवात्॥ मन्मते तु अनुमितित्वस्थले वह्निव्याप्यधू
मवत्तानिर्णयित्वादिना हेतुत्वकल्पने विषयमनिवेश्य तादृशाप्यनुमितिसाधारण्या[illegible] वह्निव्याप्यधूमादिमत्तानिर्णय
त्व विशिष्टस्य जन्यतावच्छेदकत्वोपगमादेव तादृशकार्यकारणभावेनैवोपपत्तेरतिरिक्तकारणताया अत्राकल्पनात्
अथ वा एतन्मतेपि हेतुतावच्छेदकमनिवेश्यैव स्वावच्छिन्न×च्छेदकाव×त्वत्वनिरूपकज्ञाननिरूपितत्वत्वनिरू
पिता [illegible] भावविषयतानिरूपितप्रतियोगितासंसर्गावच्छिन्नप्रकारतावच्छेदकावच्छिन्नप्रकारतानिरूपितत्वे
तत्रितयसंबंधेन विशेष्यता विशिष्टाया विशेष्यतात्वदन्यवह्निव्याप्यप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदक
त्वप्रयासस्याज्ञानत्वेन हेतुता कल्प्यते॥ प्रथमदलप्रवेशात् धूमाभाव[illegible]हानसंवह्निव्याप्यधूमवान्पर्व
तइत्येतादृशज्ञानीयपर्वतविशेष्यतायां नासंग्रहः॥ द्वितीयदलप्रवेशान्निरुक्तज्ञानीयपर्वतादिविशेष्य
तायोस्तद्घटितसंबंधेन ज्ञानांतरीयधूमाभावादिप्रकारतानिरूपितपर्वतादिविशेष्यत्वविशिष्टत्वेपिन

+वह्निव्याप्याभावप्रकारतानिरूपिता+८

र्मितावच्छेदक

१५ क्षतिः॥ तृतीयदलप्रवेशादालोकाभाववान्वह्निव्याप्यधूमवांश्च पर्वत इत्याकारकसमूहालंबनज्ञानीयधूमप्रका
रतानिरूपितपर्वतविशेष्यतायाः स्वावच्छेदकावच्छिन्नत्वस्वनिरूपकज्ञाननिरूपितत्वोभयसंबंधेनालोकाभा
वप्रकारतानिरूपितविशेष्यताविशिष्टत्वेपि न क्षतिः॥ तादृशविशेष्यताया आलोकाभावप्रकारतानिरूपित
विशेष्यतानिरूपिताभावविषयतानिरूपितप्रतियोगित्वप्रकारता[illegible]वच्छेदकालोकत्वावच्छिन्नप्रकारता त्वेदेन
निरूपितत्वाभावेन तादृशत्रितयसंबंधेनालोकाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावैशिष्ट्याभावात्॥ ज्ञानवि
षयताया हेतुत्वे विशेष्यताभावविशिष्टाया स्वीयवह्निव्याप्यप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्वमेव प न द
रामर्शस्य पक्षासत्तिः॥ विशेष्यताभावश्च स्वावच्छेदकत्वस्वनिरूपिताभावविषयतानिरूपितप्रतियोगिता
संसर्गावच्छिन्नप्रकारतानिरूपितत्वोभयसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताको ग्राह्यः॥ वह्निव्याप्यधूमाभाववन्
महानसं वह्निव्याप्यधूमवान्पर्वत इत्याद्याकारज्ञानीयपर्वतविशेष्यतायास्तदीयमहानसविशेष्यता श्री
याः स्वावच्छेदकावच्छेद्यत्वासत्त्वात्॥ वह्निव्याप्यालोकाभाववान्वह्निव्याप्यधूमवांश्च पर्वत इत्याकारा

घच्छेदकधर्मावच्छिन्नप्रकारता ३

ज्ञानीयपर्वतनिष्ठविशेष्यतायां च तदीयालोकाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायां च [illegible] महत्तासत्त्वात्तादृशो
भयसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकस्वीयविशेष्यताभाववैशिष्ट्यमक्षतमेव ॥ सर्वांशे निश्चयात्मकवह्निव्या
प्यधूमवान्पर्वत इत्याद्याकारकज्ञानीयधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायां तादृशज्ञानीयविशेष्यतायां तादृ
शसंबंधावच्छिन्नाभावो ऽधिकरणसंबंधावच्छिन्नाभाव एवं सर्वथेयं ॥ न चात्र गुरुधर्मविशेष्यतात्वावच्छिन्नप्र
तियोगिताकाभावो निवेशयितुमशक्यः ॥ वह्निव्याप्यधूमवान्पर्वत इत्यादिनिर्णयविशेष्यतायां संशयात्म
कज्ञानीयविशेष्यतायास्तादृशसंबंधेन सत्त्वात् विशेष्यतात्वरूपसामान्यधर्मावच्छिन्नप्रतियोगिताकस्वी
यविशेष्यत्वाभावासत्त्वात् ॥ तज्ज्ञानीयविशेष्यतात्वावच्छिन्नाभावत्वेन तादृशाभावं निवेश्य तज्ज्ञानहेतुत्वे चान ने
नुगमकत्वमिति विशेष्यताप्रतियोगिताकाभावत्वेनैव तादृशाभावाः निवेशनीयाः ॥ इत्थं च संशयात्मकज्ञानीय
विशेष्यतायामपि तादृशज्ञानीयाभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यतायाद्वित्वादिना तादृशोभयसंबंधावच्छि
न्नाभावसत्त्वात् । इति प्रसंगस्तु निवार्य्यं ॥ निरूपितत्वसंबंधावच्छिन्नस्वनिष्ठावच्छेदकतानिरूपकीभू
तविशेष्यतावृत्तिप्रतियोगिताकाभावत्वेन तादृशाभावानां निवेशात् ॥ उभयत्वावच्छिन्नाभावं प्रति

च्यमितावछेद

च योगितायां नि[illegible]रूपितत्वसंबंधेनस्वस्यानवछेदकत्वेनतादृशाभावमादायातिप्रसंगाभावात्॥अत्र
१८ श्चैवमपितद्ज्ञानीयपूर्वक्षणादिवृत्तित्वविशिष्टविशिष्यत्वाभावमादायातिप्रसंगोदुर्वारः॥तादृशाभावप्रति
योगितायांतज्ज्ञानस्याप्यवछेदकत्वात्॥नचावछेदकतायाव्यासज्यवृत्तिया तत्रज्ञानस्यनप्रति[illegible]यो त३
गितावछेदकत्वंसंभवति॥किंतुपूर्वक्षणावृत्तित्वविशिष्टाया मेव[illegible]निरूपितत्वघटितसामानाधिकर ×वछेदकता×
त ५ ण्यसंबंधेनावछेदकत्वं स्वेति नदोषइतिवाच्यं॥पूर्वक्षणावृत्तित्वविशिष्टेवछेदकतायास्तादृशसंबंधेनत निष्ठा
ज्ञानेप्यवछेदक[illegible] ज्ञाननिष्ठप्रतियोगितायांवापूर्वक्षणवृत्तित्वमवछेदक[illegible]मित्यत्रविनिगमनाविरहे
पातज्ज्ञानस्यापितत्रावछेदकत्वादितिचेन्न॥स्वनिष्ठावछेदकतायाःकिंचिदवछिन्नावछेदकत्वानिरूप
कत्वस्यनिवेशात्तज्ज्ञाननिष्ठतादृशाभावप्रतियो गितायाः॥पूर्वक्षणावृत्तित्वत्वावछिन्नावछेदकतानिरू
पितत्वेनतादृशाभावमादायातिप्रसंगाभावादितिकुतंपल्लवितेन॥अथविशिष्टतावछेदकतानाप्रसा श्री
×वछेदकता× वछेदक

व्यभिचारवारणाय

सत्यापरामर्शस्य हेतुत्वोपगमेन्यलिंगकानुमितौ तुलावच्छेदकसंनिवेशयधूमालोकादिलिंगक

परामर्शाप्रामाण्यैकरूपेणाहेतुत्वेपि अन्यसंबंधेन घटितव्याप्त्यवगाहिपरामर्शजन्यानुमि

तौ व्यभिचारो दुर्वारः ॥ तथाहि एतन्मते विशेष्यतावच्छेदकसंनिवेशयवन्हिव्याप्यधूमवत्ताज्ञानोत्तरव

न्हिविधेयकानुमितित्वादिकमेव धूमादिपरामर्शजन्यतावच्छेदकं वाच्यं ॥ तथा च महानसत्वाद्युवन्हि

न विशेष्यक धूमादिमत्ताज्ञानोत्तरोत्पन्नायां वन्हिव्याप्यालोकवान्पर्वत इत्येतादृशपरामर्शजन्य

पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकानुमितेरपि वन्हिव्याप्यधूमवत्ता निर्णयात्मवन्हिनोत्तरोत्पत्तिकानुमि

तित्वरूपधूमपरामर्शजन्यतावच्छेदकाक्रांततया विशेष्यतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्याधेकरणां मूले

पर्वतत्वेन धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्वरूपकारणतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्या धूम

परामर्शरूपकारणासत्वेपि न व्यभिचारः ॥ न च नववन्हमत्पुरुषांतरीयतल्लिंगकपरामर्शात्मवन्हिनोत्त

रक्षणासन्नि ... कानुमितौ ... व्यभिचारवारणाय

हेतुतावच्छेदकानिवेशे ... हानसमितिसमुल्लंवनोत्तरपर्वतोवन्हिमानिति

मितावछेद

५४ समूहालंबनजन्यायाः महानसं वन्हिमान् पर्वतो वन्हिमान् इत्याकारायाः ५

धूम

१७ स्वसामानाधिकरण्यस्व...वच्छिन्नतरोत्पत्तिकत्वोभयसंबंधेन परामर्शादिमत्वनिवेशेन वदेतत्... तेपि स्वाश्रय

मादिप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकावच्छिन्नविशेष्यताकत्वस्वाव्यवहितोत्तरक्षणोत्पत्तिकत्वोभयसंबंधे भय

अ नज्ञानविशिष्टत्वं कार्यतावच्छेदककोटौ निवेश्यान्यधर्मावच्छिन्नविशेष्यकधूमादिपरामर्शाव्यवहितोत्तरोत्प

न्नपर्वतत्वाद्यवच्छिन्नपक्षकान्यलिंगकानुमितौ व्यभिचारवारणायेति वाच्यं॥ एवमपि वन्हिव्याप्यधूमव

न्महानसं वन्हिव्याप्यालोकवान्पर्वत इत्यादिसमूहालंबनानुमितेरुपदर्शितोभयसंबंधेन धूमज्ञान

विशिष्टायाः विशेष्यतावच्छेदकतया पर्वतत्वमुत्पन्ने तत्र धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकतया

परामर्शासत्वेन व्यभिचारस्य दुर्वारत्वात्॥ अत्र केचित्॥ स्वनिरूपकज्ञानाव्यवहितोत्तरक्षणोत्पन्ना

नुमितौ निरूपितत्वस्वावच्छेदकावच्छिन्नत्वोभयसंबंधेन वन्हिव्याप्यधूमादिप्रकारतानिरूपितविशे

ष्यताविशिष्टविशेष्यतानिरूपितमवच्छेदकत्वकार्यतावच्छेदकप्रत्यासत्तिः॥ तादृशसमूहालंबनानु श्री

मितिनिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यता-ऽस्मादृशधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतानिरूपकपरामर्शाव्य
वहितोत्तरक्षणोत्पत्तिकानुमितिनिरूपितानन्तादृशविशेष्यतावच्छेदकावच्छेदकावच्छिन्ना। अतोऽपदद्वित्रि। नो
भयसंबंधेनतादृशविशेष्यताविशिष्ट। अपितु महानसत्वावच्छिन्नविशेष्यतेवतथेतिवाच्यं। [illegible]पत्तिः ×न[illegible]×
तादृशानुमितिनिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताया अपि स्वावच्छेदकावच्छिन्नत्वसम[illegible]पातरीयप ×संबंधेन×
र्वतत्वावच्छिन्नविशे[illegible]ताकधूमपरामर्शानिरूपिततादृशविशे[illegible]विशिष्टत्वानुप्रथमदलनिवेशः
तादृशसमूहालंबनात्मकपरामर्शीयमहानसत्वावच्छिन्नवि[illegible]ष्यतायाः स्वनिरूपकज्ञानाव्यवहितोत्तर
क्षणोत्पन्नानुमितिनिरूपितत्वसंबंधेन वैशिष्ट्यस्य तादृशसमूहालंबनानुमितिनिरूपितपर्वतत्वाव
च्छिन्नविशेष्यतायां सत्वाच्चरमदलप्रवेशः इत्याहुः। अत्र च ज्ञानभेदेन विषयिताभेदोपगम एवानि
स्तारः अन्यथा तादृशानुमितिनिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतायास्तथाविधोभयसंबंधेनधूम

ार्मितावच्छेदक

×पर्वतत्वावच्छिन्न×१

१८ प्रकारतानिरूपितविशेष्यताविशि[illegible]र्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकधूमलिंगकपरामर्शजन्यानुमितिवि
शेष्यतात्वदभिन्नत्वेनव्यभिचारस्य वारयितुमशक्यत्वात्। अन्ये तु समवायप्रत्यासत्तिकल्पे समवायघटि
तसामानाधिकरण्यस्याव्यवहितोत्तरक्षणोत्पत्तिकत्वोभयघटितपरामर्श×संबंधेन×वैशिष्ट्यनिवेशवदेतन्मतेपि धू
मादिप्रकारतानिरूपितविशेषतावच्छेदकत्ववह्निविधेयतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्व[illegible]
[illegible] घटितसामानाधिकरण्यस्याव्यवहितोत्तरक्षणोत्पत्तिकत्वोभयसंबंधेन परामर्शत्वमेव व
परामर्शजन्यतावच्छेदके निवेश्यते एवं च वह्निव्याप्यधूमवन्महानसं वह्निव्याप्यालोकवान्पर्वत इत्ये तादृश
समूहालंबनजन्यायाः पर्वतत्वमहानसत्वोभयावच्छिन्नपक्षकानुमितेस्तादृशोभयसंबंधेन धूमपराम
र्शविशिष्टत्वेपि तादृशविशिष्टनिरूपिताधिकरणत्वेन पर्वतत्वस्य सामानाधिकरण्यसंबंधेन केवलविशिष्टा
पराधिकरणतायाः सामानाधिकरण्यशरीरे विशेषणीपादृशसंबंधः प्रविष्टत्वेन या[illegible]धिकरण विशेषणा
त्व त्वं तन्नियतत्वासर्वतस्य च तादृशसामानाधिकरण्यघटकीभूतधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यताव
च्छेदकत्वरूपविशेषणीभूतधूमपरामर्शानधिकरणत्वात्॥ अतः पर्वतत्वे धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्य श्री

×विशेषणसंबंधेन×१ स्य संबंधेन×२

ऽनुमितिं ६ ४त्वाभावादतः पर्वतत्वे धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदक/६
तावच्छेदकतासंबंधेन परामर्शसत्वेपि न व्यभिचारः ॥ कार्यतावच्छेदकविशिष्टाधिकरणवृत्त्यभावप्रतियोगितानवच्छेदकधर्मवत्वरूपनिय
तत्वघटकव्यापकताया एवकारणतागर्भे निवेशने कारणतावच्छेदकनिष्ठस्य तादृशाभावप्रतियोगितावच्छेदकत्वस्यैव व्यभिचारत्वात्त
स्य च प्रकृतेऽसत्वादित्याहुः ॥ स्वाव्यवहितोत्तरपूर्वक्षणावृत्तिज्ञानीयधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्व-स्वीयवन्हिविधे
यतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्वोभयसंबंधेनानुमितित्वावच्छिन्नं प्रति वन्हिव्याप्यधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेद
कतासंबंधेन परामर्शत्वेन हेतुता ॥ उपदर्शितसमुहालंबनस्य वन्हिविधेयतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकत्वमात्रेणाप
त्वेवर्त ६ वर्तिते ॥ ननु तादृशोभयसंबंधेन तत्र तदूपवहितपूर्ववर्तिज्ञानीयधूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेन
परामर्शसत्वेपि न व्यभिचार इत्ययमस्माकीनपंथाः ॥ स्यादेतत् ॥ पक्षतावच्छेदकभेदेन नानाविधाप्रामाण्यज्ञानाना
दे वानां पृथक्पृथक् निवेशानुरोधान तद्भेदेन परामर्शहेतुताभेदो आवश्यकः ॥ अन्यथा इदं ज्ञानं धूमाभाववति पर्वते धू
मप्रकारकमिदं ज्ञानं धूमाभाववति महानसे धूमप्रकारकमित्याकारकनिखिलाप्रामाण्यग्रहाणामनावस्यैकत्र
निवेशप्रसंगेन इदं ज्ञानं धूमाभाववति महानसे धूमप्रकारकमित्याकारकाप्रामाण्यग्रहदशायां पर्वतत्वावच्छिन्नवि
शेष्यकधूमपरामर्शात्तथानुमित्यनुदयापत्तेः ॥ न च पर्वतत्वावच्छिन्नपक्षकधूमादिपरामर्शानंतरं धूमाभाव
वेशा

।मितावच्छेदक

× द्विशेष्यतानिरूपितत्वप्रकारकग्रहदशायामिव धूमाभावव [illegible] ×१

१९ वति पर्वते धूमप्रकारकमित्याद्याकारकाप्रामाण्यज्ञानमेव नोत्पद्यते ॥ तादृशाप्रामाण्यग्रहाणां पर्वतत्वादिविशिष्टधूमाद्यभावावगाहि व
तया [illegible] बाधमुद्रया तादृशपरामर्शानां प्रतिबंधकत्वादिति तादृशाभावानां जनकतावच्छेदककोटिप्रवेश एव नास्तीति वाच्यं ॥
पर्वतत्वादिसामानाधिकरण्येन धूमाद्यभावावगाहिपरामर्शानंतरं तत्समानाधिकरण्येन धूमाद्यवगाहिनस्तादृशाप्रामाण्यग्रह भावा
स्योत्पादे बाधकाभावात् ॥ अथ वन्हिव्याप्यधूमवान्पर्वत इत्यादिपरामर्शदशायां ज्ञानीयधूमप्रकारतात्वसामानाधिकरण्येन धू व
माभाववन्महानसविशेष्यतात्वनिरूपितत्वावगाहिभ्रमत्वग्रहसत्वे पर्वतत्वावछिन्नविशेष्यताकानुमित्यनुपपत्तिमावा[illegible]ति दयसे
ता वा तादृशप्रकारतात्वावछेदेन तादृशविशेष्यतानिरूपितत्वावगाहिभ्रमत्वग्रहसत्वे ॥ तत्र नाद्यः पक्षः वन्हिव्याप्यधूमवन्महानस
पिसेत्तादृशपरामर्शदशायां तज्ज्ञानीयधूमप्रकारतात्वसामानाधिकरण्येन धूमवन्महानसविशेष्यतानिरूपितत्वावगाहिभ्र भाव
मत्वग्रहसत्वेपि महानसत्वावछिन्नविशेष्यकानुमित्युत्पत्तावि शेष्यतावच्छेदकावच्छेदेन तादृशविशेष्यतानिरूपितत्वप्र
कारकग्रहस्यैवाभावनिवेशात् ॥ नाप्यंत्यः ॥ तज्ज्ञानीयधूमप्रकारता[illegible]त्वावच्छेदेन महानसत्वाद्यभिन्नितधूमाभाववन्महानस ७
विशेष्यतानिरूपितत्वग्रहदशायामपि पर्वतो वन्हिमानित्येतादृशानुमित्यनुदय[illegible]स्यैष्टत्वात् ॥ तथाहि ॥ जनकता ी
[illegible] ॥
वच्छेदकीभूतप्रकारता [illegible]

१ त्वावच्छेदेन जनकतावच्छेदकीभूतप्रकारतानयाभाववद्विशेष्यतानिरूपितग्रहसत्वपवानुमित्युत्पत्तिर्नोत्पद्यत इत्यनुपपत्तिरिति तादृशविशेष्यतानिरूपितत्वज्ञानं च १

तथाविधाभाववन्महानसत्वादेरधिकस्याभानेऽवभानेप्यक्षतमेवेति चेत् सत्यं मैवमपि न एवमपि विशेष्यतावच्छेदकताप्रयास
त्तिकल्पेऽधूमाभाववद्वृत्तिधूमप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताकत्वधूमाभा॰ववद्वृत्तिधूमप्रकारतानिरूपितम
हानसत्वावच्छिन्नविशेष्यताकत्वादिरूपनानाविधाप्रामाण्यग्रहाभावानामेकत्रनिवेशनीयतया वन्हिव्याप्यधूमवान्पर्वतः
वन्हिव्याप्यधूमवन्महानसमित्याकारकसमूहालंबनपरामर्शेऽधूमाभाववद्वृत्तिधूमप्रकारतानिरूपितमहानसत्वावच्छिन्न
विशेष्यताकत्वादिरूपाप्रामाण्यग्रहसत्वे पर्वतो वन्हिमानित्याद्याकारकानुमितेरनुपपत्तिः॥ तत्र च तादृशानुमितिः सर्वा
नुभवसिद्धैव तदेकधर्मावच्छिन्नविशेष्यतायां भाववद्वृत्तित्वग्रहेऽन्यधर्मावच्छिन्नविशेष्यकानुमितिरप्यनि धूमा
रुद्ध्यत इति केचिद्दूष्यमुपैति॥ अत्र केचित्॥ अप्रामाण्यग्रहाभावस्य परामर्शीयजनकतावच्छेदकत्वोपगम एव दोषः। अ
नुमितिं प्रति धूमाभाववद्वृत्तिधूमप्रकारतानिरूपितत्वावच्छि पर्वतत्व
देवन॥ पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकधूमलिंगकवन्ह्याद्यनुमितिं प्रति धूमाभाववद्वृत्ति... वद्धेतुत्वमुपेयते॥ न चाप्रामाण्यग्रहाभा
न्नविशेष्यकत्व ... प्रकारकग्रहत्वाद्यवच्छिन्नाभावत्वेन तस्य पृथगेव हेतुत्वमुपेयते
वस्य पक्षतावच्छेदकभेदेन हेतुत्वस्य परामर्शस्य च पुरुषभेदेन कारणत्वांतरकल्पनापेक्षया पक्षतावच्छेदकभेदेना
प्रामाण्यग्रहाभावविशिष्टपरामर्शस्यैव हेतुत्वकल्पनमुचितमिति वाच्यं॥ तथा सति तयोर्विशेषणविशेष्यभावे
प्रामाण्यग्रहाभावविशिष्टपरामर्शस्यैव हेतुत्व कल्पनमुचितमिति ... अनुमित्यापत्तिः ३
३ तथा च समवायेनानुमितित्वुत्पादकसामग्र्यधिकरणीभूतक्षणत्वावच्छिन्नविशिष्टसाध्यविधेयतावच्छेदकतासंबंधेनानुमित्युत्पादकसामग्र्याः प्रयोजकत्वोपगमान्नाप्रामाण्यग्रहदशायामनुमित्यापत्तिः

र्मितावच्छेदक

२० विनिगमनाविरहेण पक्षतावच्छेदकसमसंख्यकार्यकारणभावानां द्वैगुण्यप्रसंगात्॥ पक्षतावच्छेदकभेदेनाप्रामाण्यग्रहा
भावानां पुरुषभेदेन च परामर्शानां हेतुत्वकल्पनायाः एवोचितत्वादित्याहुः॥ परे तु स्वीयधूमाभाववद्वृत्तित्वप्रकारता नि
रूपितायाः धूमप्रकारतानिरूपितविशेष्यत्वनिष्ठविशेष्यतानिरूपितावच्छिन्नत्वनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितावच्छेद
कत्वसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताका प्रामाण्यग्रहाभावविशिष्टपरामर्शत्वेन हेतुताकल्पनान्नानुपपत्तिः॥ धूमप्र
कारतानिरूपितमहानसत्वावच्छिन्नविशेष्यतायां धूमाभाववद्वृत्तित्वग्रहदशायामपि तादृशसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताका
प्रामाण्यग्रहाभावविशिष्टपरामर्शस्य पर्वतत्वे सत्त्वात्॥ अभाववैशिष्ट्यं च परामर्शविशेष्यतावच्छेदकत्व
बोध्यं॥ घटितसामानाधिकरण्यसंबंधेन॥ अथैवं धूमप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतात्वावच्छेदेन धूमाभा
ववद्वृत्तित्वग्रहदशायामपि पर्वतो वह्निव्याप्यधूमवान् महानसं च वह्निव्याप्यधूमवदित्याकारकसमूहालंबनपरामर्शा
त् पर्वतो वह्निमानित्येतादृशानुमित्यापत्तिः॥ महानसत्वेन भावात् तादृशसामानाधिकरण्यसंबंधेनाप्रामाण्यग्रहाभाववि नाधिकरण्य
शिष्टस्य परामर्शस्य विशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेन पर्वतत्वे सत्त्वादिति चेन्न॥ तादृशपरामर्शस्य महानसत्वान्तर्भा
वेनाप्रामाण्यग्रहाभावविशिष्टत्वेपि तद्वि परामर्शनिरूपितमधिकरणत्वं पर्वतत्वस्य सामानाधिकरण्यनिरू श्री
नै विषय

पकाधिकरण्यस्यैव सामानाधिकरण्यसंबंधेनेकविशिष्टापराधिकरणत्वात्॥ इत्थं चकारणतावच्छेदकविशिष्ट निरूपिताधिकरणतायाएव कार्योत्पाद प्रयोजकतया तच्छून्ये पर्वतत्वेन विशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेनानुमिति सापत्तिः॥ अस्तु वा तादृशसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकाप्रामाण्यग्रहाभाववविशिष्ट विशेष्यतावच्छेदकत्वमेवकारणताघटकसंबंधः॥ उपदर्शितस्थले च पर्वतत्वनिष्ठ विशिष्यतावच्छेदकतायाः सामानाधिकरण्यसंबंधेन तादृशाप्रामाण्यग्रहाभावविशिष्टतयानोपदर्शितकारणताघटकसंबंधेन पर्वतत्वे परामर्शोस्तीतिनापत्तिरिति॥ अथ वा विशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेनानुमितिं प्रति तादृशसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकाप्रामाण्यग्रहाभावस्यपृथगेव हेतुताकल्प्यतइत्याहुः॥ एतेषु च कल्पेषु हेतुतावच्छेदकभेदेन परामर्शस्य हेतुतावच्छेदकभेदोआवश्यक इति ध्येयं॥ तदसहिष्णुतायां पुनरेतदवध्येयं॥ ज्ञानीयविशेष्यतावृत्तिविशेष्यताताभावविशिष्टायाव्याप्य प्रकारतानिरूपितविशेष्यतातद्वृदवच्छेदकत्व प्रत्यासत्यापरामर्शो ... हेतुः॥ विशेष्यत्वाभावस्वनिरूपितावच्छिन्नत्वहत्यवच्छेदकधर्मावच्छिन्नत्वस्वनिरूपितनिरूपितत्वः ...

…वच्छेदक … अप्रामाण्य … इत्यवच्छेदकतानिरू पित प्रकारतानिष्ठावच्छेदकता निरू

मितावच्छेद

पितत्वसंसर्गावच्छिन्नावच्छेदकतावच्छेदकधर्मावच्छिन्नप्रकारतानिरूपितत्वस्वनिरूपिताधेयत्वप्रकारतानिरूपिता
२१ धिकरणंप्रकारतानिरूपिताभावप्रकारतानिरूपितप्रतियोगितासंसर्गावच्छिन्नप्रकारतावच्छेदकधर्मावच्छिन्न
प्रकारतानिरूपितत्वैतत्त्रितयसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकोग्राह्यः॥ तद्वैशिष्ट्यंचविशेषणतावि- ।शेषावच्छिन्न
वन्हिमान्धूमवान्पर्वतइत्येतादृशापरामर्शदशायांधूमप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नादिविशेष्यतात्वा
वच्छेदेनधूमाभाववद्वृत्तित्वग्रहसत्वेतादृशापरामर्शीयधूमप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतायांनता
नप दृशाविशेष्यत्वाभाववैशिष्ट्यं॥ दानीमुपदर्शितत्रितयसंबंधेनतादृशाप्रामाण्यज्ञानीयधूमप्रकारतानि
रूपितत्वावच्छिन्नविशेष्यतायास्तत्रसत्वात्॥ प्रतियोगितावच्छेदकसंबंधमध्येप्रथमदलाप्रवेशेधूमप्रकार
तानिरूपितमहानसत्वावच्छिन्नविशेष्यतात्वावच्छेदेनधूमाभाववद्वृत्तित्वग्रहदशायामपितादृशापराम
र्शीयधूमप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतावृत्तिविशेष्यतापरमसंबंधद्वयेनसत्वात्प
र्वतोवन्हिमानित्यनुदयापत्तिरतःप्रथमदलनिवेशः॥ नचविशेषणताविशेषनिवेशनैवोपपत्तौगुरु श्री

+ यां तादृशाप्रामाण्यज्ञानीयमहानसत्वावच्छिन्नविशेष्यता + २ ग१

×ताविशेषघटितत्रितय×

तत्र प्रथमदलप्रवेशो निरर्थकः ॥ उपदर्शितप्रामाण्यज्ञानवन्महानसत्वावच्छिन्नविशेष्यतावृत्तिविशेष्यतायाविशेषण
ताविशेषणा[illegible] महानसत्वावच्छिन्नविशेष्यतायामेव सत्वान्न तद्घटितत्रितयसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकतदभा
वस्य पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतायां सत्वादिति वाच्यं । विशेषणांश महानसत्वावच्छिन्नविशेष्यतायामेव सत्वे तत्त)
(द्घटितविशेषसंबंधावच्छिन्नाभावनिवेशे यत्र धूमप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतात्वेन यत्किं
चिद्विशेष्यतामात्रं विषयीकृत्य न तद्रूपस्यावच्छेदकत्वावगाह्यप्रामाण्यग्रहो जातस्तत्र पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्य
त्वान्तरे विशेषणताविशेषघटितसंबंधावच्छिन्नतादृशज्ञानीयविशेष्यत्वाभावसत्वात्पर्वतो वह्निमानित्यनु
मित्यापत्तिः ॥ एवं द्वितीयदलाप्रवेशे आलोकप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतात्वाव[illegible]च्छे
दे न धूमाभाववत्त्वावगाहिज्ञानीयपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतावृत्तिविशेष्यताया अपि प्रथमचरमसंब
धाभ्यां वह्निव्याप्यप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतायां सत्वात्तादृशज्ञानकाले वह्निव्याप्य।
धूमवान्पर्वत इत्यादृशपरामर्शादनुमित्यनुदयापत्तिरतस्तन्निवेशनीयं ॥ तृतीयदलाप्रवेशे धूमप्र

धर्मितावच्छेदक

×पर्वतत्व

कारतानिरूपितत्वावच्छिन्नविशेष्यतात्वावच्छेदेनालोकाभाववद्वृत्तित्वावगाहिज्ञानीयपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यता
वृत्तिविशेष्यताया अपि आद्योभयसंबंधेन धूमप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतायां सत्वात्तादृ
२२ शज्ञानकालेऽपरवृत्तिपरामर्शादनुमित्यनुदयापत्तिरतस्तन्निवेशनीयं ॥ अन्यथासर्वं स्वयमुह्यं सुधीभि
रिति ॥ अत्र वदंति । उपदर्शितविशेष्यतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्याऽनुमितिपरामर्शयोः कार्यकारणभा
वः कल्प्यते । तन्निविधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्या वा विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्तिश्च कार्यस्य पर्वत
त्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितविधेयतावच्छेदकत्वं ॥ कारणस्य पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितधू
निरूपित = माद्प्रकारतानिरूपितव्याप्तिनिष्ठावच्छेदकतानिरूपितत्वसंबंधावच्छिन्नावच्छेदकतावच्छेदकत्वं विशे
ष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्तिकल्पे विशेष्यतावच्छेदकभेदेन ॥ एतत्कल्पे विधेयतावच्छेदकभेदेन कार्य
कारणभावभेदाभावाल्लाघवं ॥ विशेष्यतावच्छेदकविधेयतावच्छेदकयोर्न्यूनाधिकाभावश्च सर्वत्र दुष्प भी
रिच्छेद्यः ॥ न च त्रिनिगमनाविरहादुभयप्रत्यासत्त्यैव कार्यकारणभावः स्वीक्रियतामिति वाच्यं ॥ तथा स

स्यानुमितिप्रसंगात्॥ द्रव्यत्वपर्वतत्वयोरुपदर्शितविशेष्यतावच्छेदकप्रत्यासत्त्यालोकत्ववन्हित्वयोश्च ×
त्तिविशेष्यतावच्छेदकविधेयतावच्छेदकभेदेन कार्यकारणभावभेदस्यावश्यकतयालाघवानवकाशो नाल निष्ठप्रत्यास
त्ते रेवोचितत्वात्॥ नच विधेयतावच्छेदकविशिष्यानिवेश्यैव विशेष्यतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्याविशेष्यतावच्छेदकं विशि
ष्यानिवेश्यैव विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्या कार्यकारणभावः कल्प्यते॥ अतोनन्तादुभयभेदेन कारणताभा
व्याप्यधर्म हुल्यमितिवाच्यं॥ तथा सतिवन्हिव्याप्यधूमवद्द्रव्यमालोकवांश्च पर्वत इत्याकारकसमूहालंबनपरामर्शाद्द्रव्यत्वंधर्मिता
तावच्छेदकीकृत्यालोकत्वावच्छिन्नस्य पर्वतत्वंधर्मितावच्छेदकीकृत्य वन्हित्वावच्छिन्नस्योपदर्शितविधेयतावच्छेदकवृत्तिप्रत्यास
त्त्यापरामर्शसत्वात्॥ तथाचैकनिष्ठप्रत्यासत्तौविशिष्यापरनिवेशप्रत्यासत्तिकोटौनिवेशितत्वासाध्यतावच्छेदकस्यो ... पिनिवेशनीय
तयाउक्तलाघवानवकाशः॥ नचतादृशहेतुनिष्ठप्रकारतानिरूपितसामानाधिकरण्यनिष्ठावच्छेदकतानिरूपि
तनिरूपितत्वसंसर्गावच्छिन्नावच्छेदकतावच्छेदकत्वरूपसाध्यतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्यासाध्यतावच्छेदकमनिवेश्यैव
वहेतुत्वकल्पनं संभवति। तादृशावच्छेदकत्वेच हेतु समानाधिकरणाभावप्रतियोगितावच्छेदकत्वावच्छिन्नत्वं न
निवेशनीयं॥ अतो व्यापकत्वावगाहिज्ञानादनुमित्यापत्तिरितिवाच्यं॥ तथासति हेतुसमानाधिकरणाभावप्रतियो
५४ नमावश्यकमेवं॥ अथैवं विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्तिकल्पे साध्यतावच्छेदकघटितव्याप्तिविषयमाधाः २५

२३

गितानवच्छेदकजातिमत्समानाधिकरणहेतुमानत्वादिपरामर्शाद्वह्निमानित्यनुमित्यापत्तेः॥ न चोपदर्शितरीत्यावन्नीत
रावत्तित्वादिघटितवह्नित्वादिघटकीभूतभेदनिष्ठावच्छेदकता ... पर्यन्तनिवेशेयत्तद्वच्छे
दकतावच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्याहेतुत्वं कल्पनीयमतोनोपदर्शितानुपपत्तिः॥ हेतुसमानाधिकरणाभावप्रतियोगितानवच्छे
दकवान्नीलरावृत्तिधर्मवद्वह्निसमानाधिकरणवान्नित्याद्याकारकसकलवह्निवृत्तित्वाद्यनवगाहिनोपिज्ञानाद्वह्निमा
नित्याद्यनुमितिरिष्टैवेतिवाच्यं॥ एवंसत्यपिहेतुसमानाधिकरणाभावप्रतियोगितानवच्छेदकवह्नित्ववत्समानाधि
करणवान्नित्याद्याकारकासामानाधिकरण्यनिरूपकतावच्छेदकः द्वयास्वरूपतोवह्नित्वावगाहिनःपराम
र्शास्वरूपतोवह्नित्वविधेयतावच्छेदकीकृत्यानुमित्यापत्तेः॥ न ... यापत्तेः॥ तत्रवह्नित्वद्वह्निमानित्याकारकायाप
वानुमितेरुप ... त्तेः॥ अन्यथाकेवलतथाविधाकारानुमितिविलोपप्रसंगादिति चेन्न॥ ... वासाध्याभाववद्वृ
त्तित्वरूप ... ज्ञानात्मवानुमितहेतुत्वमुपेयते॥ तत्तुव्यापकसामानाधिकरण्य ज्ञानस्य॥ एवं च निरव
च्छिन्नविधेयतावच्छेदकसंप्रत्यासत्त्यनुमितिंप्रतिपक्षावशेष्यतानिरूपितहेतुप्रकारतानिरूपिताया श्री

ऽप्तावत्तावच्छिन्नावच्छेदकताश्रयैवंरीत्या साध्याभावनिष्ठावच्छेदकतापर्यंतं निवेश्य तदवच्छेदकतानिरूपितनिरवच्छिन्नावच्छेद

नै कत्वप्रत्यासत्त्या परामर्शहेतुत्वकल्पनेनैवोपपत्तिरि[illegible]तु विनिगमनाविरहः॥ अत्रेदमाभाति॥ वह्निव्याप्यत्वावच्छिन्नाभावाप्रका

रकत्वरूपनिश्चयत्वनिवेशानुरोधेन साध्यतावच्छेदकस्यावश्यं निवेशनीयतया विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्तिकल्पने लाघवान

हेतुप्रकारतायां[illegible] वकाशः॥ न च वह्निव्याप्यत्वावच्छिन्नाभावाप्रकारकत्वं न निवेश्यते। किंतु व्याप्यसंशयादनुमितिवारणाय जनकतावच्छेदकप्र

त्यासत्तिघटकीभूतं[illegible]वच्छेदकावच्छिन्नत्वस्वनिरूपकज्ञाननिरूपितत्वोभयसंबंधेन पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यतानिरू

×विशिष्ट× पिताभावविषयतानिरूपितप्रतियोगिप्रकारतान्यत्वं निवेश्यमतो नानुपपत्तिरिति वाच्यं॥ वह्निव्याप्तिमत्त्वेन पदार्थान्त

रं प्रतियोगिप्रकारतावच्छेदकविधया॥ तेन रूपेण वास्तव्यवह्निव्याप्यवत्पक्षविशेष्यतानिरूपितप्रकारतावच्छेदकविधया

ऽवगाहमानसंशयादनुमित्यापत्तेः॥ तत्र पक्षविशेष्यतानिरूपितहेतुप्रकारतायास्तादृशप्रतियोगिप्रकारकतावच्छेदका

वच्छिन्नत्वविरहात्॥ अथ स्वावच्छेदकावच्छिन्नत्वस्वनिरूपकज्ञाननिरूपितत्वोभयसंबंधेन पक्षविशेष्यतानिरूपिताभाव

विषयतानिरूपितहेतुप्रकारतानिरूपितव्याप्तिप्रकारतानिरूपितसाध्यप्रकारतासदवच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्या विशिष्टान्या

या पक्षविशेष्यतानिरूपितहेतुप्रकारतानिरूपितव्याप्तिप्रकारतानिरूपितसाध्यप्रकारतातदवच्छेदकत्वप्रत्यासत्त्याप

मितावच्छेदक

भाव प्य

राभावीहेतुत्वान्नानुपपत्तिः ॥ न चैवमपि व्याप्यनीलधूमाभाववान्वह्निमान्धूमवान्पर्वत इत्याद्याकारकपरामर्शादनुमित्यनुपपत्तये

२८ अभावविशेष्यतानिरूपितहेतुप्रकारतायां वह्निव्याप्यत्वधूमत्वाभ्यामतिरिक्तधर्मेणानवच्छिन्नत्वं निवेशनीयमिति

साध्यतावच्छेदकप्रवेशो आवश्यक इति ॥ स्वनिरूपितविशेष्यतानिरूपकत्वसंबंधेन धूमत्वान्यवृत्तिप्रकारताविशिष्टं

यत्तदन्यत्वस्य तादृशहेतुप्रकारतानिरूपितव्याप्तिप्रकारतायां निवेशनेनैवोक्तस्थानीयतादृशव्याप्तिप्रकारताया उ

क्तसंबंधेन नीलप्रकारताविशिष्टत्वात्तादृशज्ञानादनुमित्युत्पत्तेः ॥ वह्निव्याप्यधूमत्वावच्छिन्नाभावकोटिकसंशाया

वारणाय धूमत्वान्यवृत्तित्वस्य प्रकारतायां निवेशितइति चेन्न ॥ एवं सति शुद्धधूमत्वावच्छिन्नाभावकोटिकवह्नि

व्याप्यधूमवत्तासंशयादनुमित्यापत्तिः ॥ तादृशस्थानीयसाध्यविषयतायाः उपदर्शितोभयसंबंधेनाभावप्रकारतानि

रूपितहेतुप्रकारतानिरूपितव्याप्तिप्रकारतानिरूपितसाध्यप्रकारताविशिष्टत्वाभावात् तद्वारणाय शुद्धधूमत्वा

वच्छिन्नाभावप्रकारतानिरूपितपक्षतावच्छेदकावच्छिन्नविशेष्यताकान्यत्वस्य कारणतावच्छेदककोटौ निवे

धे शावश्यकत्वे गौरवं ॥ विं [illegible]तावच्छेदकताप्रत्यासत्तिकल्पापेक्षया विशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्तिकल्पे स्वनिरू ज्ञान पर

[illegible]निरूपितत्वस्वावच्छेदकावच्छिन्नत्वोभयसंबंधेन वह्निव्याप्यत्वातिरिक्तसदाधूमत्वातिरिक्तं तदनवच्छिन्नश्री

६ × विधेयतावच्छेदकानंतर्भाविन विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्तिघटितसामा × ६
६ × नाधिकरण्यसंबंधेन विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्यवच्छिन्नपरामर्शविहेतुतावच्छेदकत्वं × ६

× विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्य × ६

।न्नप्रतियोगिप्रकारतानिरूपिताभावप्रकारतानिरूपितविशेष्यताविशिष्टान्यत्वं विशेष्यतायां निवेश्यं वन्हि
व्याप्यत्वावच्छिन्नाभाववद्धूमत्वावच्छिन्नाभाववन्हिव्याप्यधूमत्वावच्छिन्नाभावकोटिकसंशयानां शक्यवारण
तया धूमत्वावच्छिन्नाभाव   प्रकारकसंशयान्यत्वस्य पृथग निवेशात्॥ वस्तुतो वन्हिव्याप्यत्वावच्छि
न्नाभाववद्वृत्तित्ववन्हिव्याप्यत्वावच्छिन्नप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताकत्वादिरूपाप्रमा
ण्यग्रहाभावानां सामानाधिकरण्यसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकानां वा परामर्शहेतुतावच्छेदककोटिप्र
क वेशोऽप्रसक्तीयते। विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्यावच्छिन्नप्रतियोगिताकतदभावानां विधेयतावच्छेदक नंतर्भाविनेन सामानाधिकरण्यसंबंधेन हेतुत्वं

[redacted]

विधेयता[redacted]वच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्या स्वतंत्रत्वं वा न संभवति तादृशाप्रामाण्यज्ञाने विधेयतावच्छेद
× एकविध × १ कविषयताया द्विविधत्वात्॥ एवं विषयतायाः प्रतियोगितावच्छेदकसंबंधत्वांगीकारेऽन्यविधविषय

हेतु

मितावच्छेदक

३४ तन्निवेशे च पक्षतावच्छेदकभेदेन विधेयतावच्छेदकभेदेनापि कार्यकारणभावबाहुल्यात् ॥४३

२५ तायाः वह्नित्वविषयत्वादिना निवेशस्यावश्यकत्वात् ॥ अन्यथा लोकव्याप्यत्वावच्छिन्नप्रकारतानिरूपितवह्निव्याप्यत्वा
वच्छिन्नाभाववद्वृत्तिपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताकत्वाद्यवगाहिज्ञानकालेऽनुमित्युपपादनासंभवात् ॥ तेन रू
ण पेणैव विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्यादरस्य निष्फलत्वात् ॥ एवं तादृशाप्रामाण्यग्रहाभाववानां मानिष्ठप्रत्या
सत्त्या हेतुत्वकल्पनेऽपि पक्षतावच्छेदकविधेयतावच्छेदको ःभेदसंबंधेन तत्तद्धेतुताकल्पने प्रयुक्तगौरवपराहत २
तदूत्तिप्रागुपदर्शितविशेष्यतावच्छेदकनिष्ठसं धावच्छिन्नप्रतियोगिताकतदभावस्य विशेष्यतावच्छेदकनिष्ठ
प्रत्यासत्त्या हेतुत्वं प्रयुज्यते ॥ ननु विधेयतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्या ॥ तथा सति सामग्रीव्याप्ये विशेष्यतावच्छे
दकतासंबंधेनानुमित्यादिकार्योत्पादशाप्रामाण्यग्रहाभावघटितसामग्र्या एककालीनत्वसंबंधमात्रेणैव वि
निष्ठ धेयतावच्छेदकप्रत्यासत्त्यजनकीभूतपरामर्शघटितसामग्र्यां निवेशनीयतया वह्निव्याप्यत्वावच्छिन्नाभा
ववद्वृत्तिवह्निव्याप्यत्वावच्छिन्नप्रकारतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताकत्वादिरूपाप्रामाण्यग्रह
दशायामपि द्रव्यत्वादिवत्तेस्तदभावस्यैककालीनत्वसंबंधेन वह्निव्याप्यवान्पर्वत इत्यादिपरामर्शविशि श्री २५॥

५४ अनुमितिहेतुत्वकल्पनमेवोचितं ॥ इत्थं च परामर्शस्यापि विशेष्यतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्या ॥४५

प्रक्षयालाघवमक्षुण्णमेव ॥ तथाहि ॥ आत्मनिष्ठप्रत्यासत्तिकल्पे विधेयतावच्छेदकविशेष्यतावच्छेदकयोरेकत्र निवेशात् पर्वतत्वादिरूपमनेकपक्षतावच्छेदक
सत्वात् ततः पर्वतत्वाद्यवच्छिन्नविशेष्यतानिरूपितविधेयतावच्छेदकतासंबंधेन वन्हित्वादावप्यनुमित्सुत्वादप्रसंगा
त् ॥ विशेष्यतावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्तौ हेतुत्वेपि लैं[illegible]संबंधेन कार्यताद[illegible] कयोः परामर्शाप्रामाण्यग्रहाभावयोः
स्वीयकारणतावच्छेदकसंबंधेनैकाधिकरण्यापन्नयोरेव विशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्त्या फलोत्पादप्रयोजकी
भूतसामग्रीघटकतया नोपदर्शितस्थले पर्वतत्वे विशेष्यतावच्छेदकतासंबंधेनानुमित्यापत्तिः ॥ तत्राप्रामाण्य
ग्रहाभावासत्वेनोक्तरूपसामग्र्या एवाभावात् ॥ अस्तु वा विनिगमनाविरहादुभयप्रत्यासत्त्यैव हेतुमद्भावः ॥ हेतु
एवमात्मनिष्ठप्रत्यासत्तिकल्पे [illegible] वन्हित्वद्रव्यत्वादिसहस्रविधेयतावच्छेदकभेदे
न कार्यकारणभावसहस्रमिति सहस्रपक्षतावच्छेदकभेदात् सहस्रगुणितसहस्रकार्यकारणभावाः ॥ अस्मा
कं तु तत्र सहस्रद्वयमात्रं न कल्पनं ॥ एकैकविधेयतावच्छेदकमेकैकपक्षतावच्छेदकं निवेश्य एकैकमात्र
कार्यकारणभावकल्पनात् [illegible]
[illegible] एतेन विशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्तिकल्पे विशिष्य निवेशानावश्यकं ॥ अन्यथा पर्वतत्वेन एक

कार्य२

पर्वतविशेष्यकपरामर्शदशायां पर्वतविशेष्यकानुमित्यापत्तेः ॥ एवं च विशेष्यविशेषणाभ निवेश्य विशेष्यतावच्छेद
२६ क[illegible]ता प्रत्यासत्त्या विशेष्यतावच्छेदकं निवेश्य पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यत्वरूपविशेष्यनिष्ठप्रत्यासत्त्यां कारण
भावः कल्प्यत इत्यत्र विनिगमनाविरहः ॥ उभयप्रत्यासत्त्या हेतुहेतुमत्कल्पने विशेष्यतावच्छेदकविशिष्यभेदेनैव
का[र्य]ताबाहुल्यस्यावश्यकतया लाघवानवकाशः ॥ विशेष्यतावच्छेदकमनिवेश्य विशेष्यताप्रत्यासत्त्या विशेष्यम
निवेश्यैव तदवच्छेदकताप्रत्यासत्त्या कारणताद्वयकल्पने पर्वतत्वेनैव तत्पर्वतं द्रव्यत्वेन च पर्वतान्तरमवगाह
मानान्तरामर्शात् पर्वतत्वेन पर्वतान्तरं द्रव्यत्वेनैव तत्पर्वतमवगाहमानायानुमितेरापत्तिः ॥ विशेष्यतावच्छेद
कं निवेश्यैव विशेष्यताप्रत्यासत्त्या विशेष्यं निवेश्यैव चावच्छेदकताप्रत्यासत्त्या हेतुतायाः कल्पनीयत्वादिति
पिपरास्तं ॥ पृथक् कार्यकारणभावविशेष्यतावच्छेदकस्यैकत्र तदुभयानिवेशनोपदर्शितरीत्या ला
घवसंभवादिति ॥ इदं तु चिन्त्यते ॥ सिध्यादीनामपि निष्ठप्रत्यासत्त्यैव प्रतिबंधकत्वमास्थेयं ॥ ननु वि
शेष्यतावच्छेदकादिनिष्ठप्रत्यासत्त्या ॥ तथासति पर्वतत्वद्रव्यत्वाद्यवच्छिन्नपक्षकानुमितिप्रयोजका श्री

ननुगतानुगतीच्छानामेकत्रोत्तेजकताप्रसंगे नगौरवात्॥ एवं च परामर्शस्यात्मनिष्ठप्रत्यासत्त्याहेतुत्वकल्पनमावश्य
कं॥ अन्यथा पर्वतो वह्निमानित्येतादृशसिध्यादिकाले वह्निव्याप्यवान्पर्वत इत्यादिपरामर्शसत्त्वात् दौ विशेष्य
तावच्छेदकत्वादिसंबंधेन वह्न्यनुमितित्वावच्छिन्नोत्पत्तेः॥ न च विशेष्यतावच्छेदकत्वादिसंबंधेनानुमित्युत्पत्तौ स
मवायादिसंबंधेनानुमित्युत्पादकसामग्र्या अपेक्षितत्वात्तादृशसामग्र्याः सिध्यभावादिघटितनतया सिध्यादि
कालेसत्त्वानापत्तिरिति वाच्यं॥ द्रव्यं वह्निमदित्याकारकसिध्यभावादिघटितसामग्र्या अपि समवायसंबंधे
न वह्न्यनुमितित्वावच्छिन्नोत्पादकतया तादृशसामग्र्या एव तदानीं सत्त्वेनापत्तेर्वारयितुमशक्यत्वात्॥ अथ सिद्धि
विशिष्टानुमितीच्छाया हेतुत्वकल्पेऽपदर्शितगौरवाभावात्॥ सिध्येविशेष्यतावच्छेदकादिनिष्ठप्रत्यासत्त्या
प्रतिबंधकत्वं संभवतीति नोक्तानुपपत्तिरिति चेत् एवमपि [illegible]लिंगकेच्छाया आत्मनिष्ठप्रत्यासत्त्यैव प्रति
बंधकत्वंस्वीकरणीयं तत्रानुगतेच्छायाउत्तेजकत्वस्यावश्यकत्वात्॥ तत्कालीनानुमितौ तथाविधेच्छानां
उत्तेजकत्वेन हेतुत्वेन तत्कालीनपदार्थांतरमादाय विनिगमनाविरहेणानंतप्रसंगात्॥ न चोत्तेजकत्वम

दे३ अन्य३

धर्मितावच्छेदक

१ ×वायुसंयोगादीनां पदार्थान्तराणामुत्तेजकत्वे सामानाधिकरण्यसंबंधावच्छिन्नप्रतियोगिताकतदभावस्यैवान्यलिंगकेच्छायां ×१

२७ तेपि पदार्थान्तरस्योत्तेजकत्वमादाय विनिगमनाविरह इति वाच्यं ॥ तत्कालीनं ~~[illegible]~~ विशेषणीयत्वात्तदपेक्षया ननुगत
तत्लिंगकेच्छाभेदनिवेशे लाघवस्यैव विनिगमकत्वात् ॥ विवेचितं चेदं पक्षताविचारेऽस्माभिरिति ॥ इदमत्रा
वधेयं ॥ अस्तु सिद्ध्यादीनामात्मनिष्ठप्रत्यासत्त्या हेतुत्वं । तथापि विरोध्यतावच्छेदकप्रत्यासत्त्या परामर्शस्य
हेतुत्वे बाधकाभावः ॥ तथाहि एतन्मते पुरुषीयत्वादिकं विषयतान्तरं चानिवेश्य सामान्यतः पर्वतत्वादिवृत्ति
विषयतासंबंधेनानुमितित्वावच्छिन्नं प्रति ज्ञानत्वावच्छिन्नं प्रसेकत्वात् पर्वतत्वादिवृत्तिविषयता ज्ञानत्वेन प
र्वतत्वादिज्ञानस्य हेतुत्वं कल्प्यते ॥ तथा च पर्वतत्वादिज्ञानसहकृतपरामर्शघटितसामग्र्या पर्वतो वह्निमानित्या
कारकानुमितिनिर्वाहिका ॥ एवं च पर्वतो वह्निमानित्येतादृश सिद्धिकाले पर्वतत्वज्ञानसहकृतपरामर्शकसाम मर्शो
ग्रीवत्त्वात् पर्वतत्वविरोध्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्त्या संबंधेनानुमित्यापत्तिः संभवति ॥ तादृशसामग्र्यास्तथाविधसि
द्ध्यभावं विना कुत्रापि फलाजननात् ॥ तादृशसामग्रीव्याप्ते तथाविधसिद्ध्यभावस्यापि निवेशात् ॥ नापि द्र
व्यत्वादिज्ञानघटितसामग्रीवत्त्वात् द्रव्यत्वज्ञानस्य विषयतया पर्वतत्वे सत्वेन तत्र तादृशसामग्र्या एव सत्वात् ॥ श्री

निवेश्यका

नचविशेष्यतावच्छेदकभेदेनपर्वतत्वमहानसादीनामधिकरणताकल्पने विशेष्यतावच्छेदकताप्रत्यासत्तिकल्पनेनलाघवान
वकाशादात्मनिष्ठप्रत्यासत्तिकल्पनएवसमुचितइतिवाच्यं।आत्मनिष्ठप्रत्यासत्तिकल्पनेसाध्यसाधनतत्संबंधादिभेद
भिन्नपरामर्शहेतुताविशेष्यतावच्छेदकत्वेशापेक्षयापक्षतावच्छेदकभेदेनाधिकरणतायाःपरामर्शस्यचविशेष्य×कका×३
तावच्छेदकनिष्ठप्रत्यासत्त्याकारणतायाःकल्पनेलाघवस्यातिस्फुटत्वादित्यलमतिविस्तरेण॥॥केचित्तुपरा
मर्शस्यकारणताघटकप्रत्यासत्तिस्तादात्म्यं॥कार्यतावच्छेदकप्रत्यासत्त्या-सामानाधिकरण्यं॥नचसामानाधिकरण्य
प्रत्यासत्त्याअनुमितेरात्मनिष्ठ [illegible] पदार्थान्तरमुत्पत्तेस्तत्र-तादात्म्यसंबंधेनपरामर्शसत्त्वाद्व्यभिचा
रइतिवाच्यं॥धूमपरामर्शत्वेनसामानाधिकरण्यप्रत्यासत्त्याअनुमितित्वावच्छिन्नंप्रतिधूमपरामर्श
त्वादिनाहेतुत्वकल्पनेव्यभिचारानवकाशात्॥नचैवमपिकालांतरीयधूमपरामर्शादिपिसामानाधि द
करण्यसंबंधेनानुमित्युपपत्ते [illegible] त्वंवा [illegible] व्यवहितपूर्वक्षणेतादात्म्यप्रत्यासत्त्या
परामर्शसत्त्वेनव्यभिचारवाच्यं॥कालांतरीयधूमपरामर्शादौकारणतावच्छेदकसंबंधेन

यर्मितावच्छेदक

३× वेक्षया महल्लाघवं॥ एवं समवायप्रत्तिकल्पे ×३

२८ कारणाभावस्याव्यवहितपूर्वक्षणेऽसत्वेन व्यभिचारानवकाशात्॥ एवं चान्यलिंगकानुमितावपि

व्यभिचारानवकाशे। नाव्यवहितोत्तरत्वं कार्यतावच्छेदककोटौ न निवेश्यत इति समवायप्रत्यास

धूम त्तिकल्पे वन्हिव्याप्यवत्सर्वत्वविषयकत्वसंशयान्यत्वज्ञानत्वादीनामेकत्र कारणतावच्छेदककों

टौ निवेशनीयतया विशेष्यविशेषणभावे विनिगमनाविरहेण कार्यकारणभावबाहुल्यं॥ ए

तन्मते तु तेषां नैकत्र निवेशः॥ किंतु प्रत्येकं तत्तद्धर्मावच्छेदेन नानैव कों ताकल्प्यत इति वाच्यं रणप

भवन्मते प्रत्येकरूपावच्छेदेन नानाहेतुत्वकल्पने न संभवति॥ तथा सति वन्हिव्याप्यधू

मवत्सर्वत्वादिविषयकसंशयस्य संशयान्य घटादिज्ञान सत्वे एवं वन्हिव्याप्यधूमवत्सर्वता

च दिविषयकसं स्कारस्य घटादिज्ञानस्य सत्वे सकलकारणतावच्छेदकावच्छिन्नस्ये

चोत्पत्तिसमवायप्रत्यासत्तित्वेन तत्र समवायेनानुमित्यापत्तेः॥ मन्मते च कारणतावच्छेदकीभूत श्री

तादात्म्यप्रत्यासत्त्या तादृशासकलकारणतावच्छेदकावच्छिन्नानामेकत्रासत्वेनापत्त्यभावात् ॥ प्रत्येककार
णताकल्पनेन न किंचिद्बाधकमिति ॥ अथैतन्मते एकस्य परामर्शसत्वे परामर्शशून्येप्यन्यात्मनि सिध्य
भावादिघटितासमवायेनानुमित्यापत्तिः ॥ तदानीं सामानाधिकरण्यसंबंधेनानुमित्सुत्वादेः सामग्र्याः
पुरुषांतरीयपरामर्शएव सत्वादिति चेन्न ॥ विषयमनिवेश्य सामानाधिकरण्यसंबंधेन तत्तदीयानु दा
मितिं प्रति आधेयतासंबंधेन तादात्म्यत्वेन हेतुताकल्पने एवं समवायसंबंधेन तत्तदात्मीयानुमितिं
दात्म प्रति तादृशप्रत्यासत्त्या न तदात्मत्वेनापि ॥ एवं च तादात्म्यप्रत्यासत्त्या तादात्म्यसहकृतसिध्यभावादिघ
टितसामग्र्येव समवायेनानुमित्सुत्वादेः प्रयोजकतादृशसामग्री व्याप्तेश्चाधेयतात्प्रत्यासत्त्या तत्तदा
त्मसहसहकृतपरामर्शरूपायाः सामानाधिकरण्यप्रत्यासत्त्या अनुमित्सुत्वादिकायाः सामग्र्या अ
व्यककालीनत्वसंबंधेन वैशिष्ट्यं निवेशनीयं ॥ एवं च पुरुषांतरीयपरामर्शदशायां परामर्शाभिन्ने तदा
त्मनि तत्तदात्मकृतसिध्यभावादिघटितसामग्रीबलात् समवायेनानुमितिरापादनीया ॥ नेदं न संभव

२९ वत्ति ॥ तत्सहकारिण्याः सामानाधिकरण्येनानुमित्सुत्वादेकीभूततादात्म्यघटितसामग्र्याः स्तदानीं कुत्राप्यस
त्त्वात् ॥ न हि पुरुषान्तरीयपरामर्शे तादृशसामग्री वर्त्तते ॥ तत्राधेयतया एतदात्मनो अभावात् ॥ पूर्वं चान्या
त्मनि सिध्यभावादिसत्त्वे सिध्यादि तदात्मसमवेतपरामर्शसामानाधिकरण्यप्रत्यासत्त्या अनुमित्सापत्तिः
समवायेनानुमित्सुत्वादेकीभूतसिध्यभावादिघटितसामग्र्या अन्यात्मन्येव तदानीं सत्त्वादिति चेदपरास्त
तदीयपरामर्शसामानाधिकरण्यसंबंधेनानुमित्सुत्वादेकीभूततदात्मसहकृतपरामर्शात्मिका सामग्री समवा त्म
येनानुमित्सुत्वादेकतदात्मसहकृतसिध्यभावादिसामग्र्या अपि निवेशात्तादृशसामग्र्यास्तदानीं कुत्राप्य
सत्त्वेनाप्रसङ्गाभावात् ॥ न हि तादृशसामग्री तदानीमन्यात्मनि वर्त्तते ॥ तत्र तादात्म्येन तदात्मनो अभावात् ॥
नाप्येतदात्मनि सिध्यसत्त्वादिति ॥ न चैवमाधेयत्व तादात्म्यप्रत्यासत्त्यान्तर्भूतदात्मत्वेनानन्तानामात्म
नां हेतुत्वकल्पनाधिक्यादतन्मते गौरवादिति वाच्यं ॥ समवायप्रत्यासत्तिकल्पे विषयभेदेन लिङ्गादिभेदे
न च भिन्नासु परामर्शहेतुतासु पूर्वापरदर्शितविनिगमनाविरहेणानन्तकारणता[illegible]धिक्यात्तदपे श्री

क्षया आत्मव्यक्तिभेदेनोपदर्शितकारणताकल्पनस्यैवोचितत्वादित्याहुः ॥ ५५ ॥ इतिश्रीधर्मितावच्छेदकप्रत्यास
त्तिविचारः समाप्तः ॥ शाके शालिवाहन १६९४ नंदननाम संवत्सरे मार्गशीर्षपौर्णिमासोमवासरे समाप्तिम
30 गमत् ॥ श्रीकोल्हापुरीमहालक्ष्म्यै नमः वेंकटेशाय नमः ॥ करकृतमपराधं क्षंतुमर्हंतु संतः ॥

धर्मितावच्छेदकवादार्थस्समाप्तः